ДИДЕБА წარმოების მოწინავეებსა და ნოვატორებს — მუშაობის ეფექტიანობისა და ხარისხის ამაღლებისათვის სოციალისტური შეჯიბრების მედროშეებს!

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის საპირველმაისო მოწოდებებიდან.

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

კომუნისტი

1920 — გაზეთი გამოდის 1920 წლის 3 ივნისიდან — 1978

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოსა და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ორგანო

КОМУНИСТИ — ОРГАН ЦК КП ГРУЗИИ, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА ГРУЗИНСКОЙ ССР И СОВЕТА МИНИСТРОВ ГРУЗИНСКОЙ ССР

□ კვირა 30 აპრილი 1978 წ. □ № 102 (17146) □ ფასი 2 კაპ.

ხუთწლედის ადამიანები

თბილისის ხტალინის სახელობის ელექტროვაგონშემკეთებელი ქარხნის კოლექტივში კარგად არის ცნობილი ვაგონშემკეთებელი კომპლექსური ბრიგადა, რომელსაც ვაჟა კუპრაძე ხელმძღვანელობს.

მისმა ბრიგადამ კარგი თაოსნობა გამოიჩინა და ვალდებულება იკისრა - ყოველთვიურად კაპიტალური რემონტიდან თითო-თითო რკინიგზის სამგზავრო ვაგონი გამოუშვას, რასაც აქამდე სამ თვეს ანდომებდნენ.

წარმოების ნოვატორის ვ. კუპრაძის ბრიგადა წარმატებით ასრულებს ვალდებულებას. ხერხებზე: ვ. კუპრაძე ცენტრში და მისი ბრიგადის წევრები.

ხ. კილაძის ფოტო.

შეჯიბრების გაშარჯვებულნი

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურ კომიტეტში, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოში, საქართველოს პროფკავშირთა რესპუბლიკურ საბჭოსა და საქართველოს ალკკ ცენტრალურ კომიტეტში

საქართველოს სსრ სამინისტროებისა და უწყებების, ასსრ რესპუბლიკების, ავტონომიური ოლქის, ქალაქებისა და რაიონების სოციალისტური შეჯიბრების 1978 წლის პირველი კვარტალის შედეგების შესახებ

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ, საქართველოს პროფკავშირთა რესპუბლიკურმა საბჭომ და საქართველოს ალკკ ცენტრალურმა კომიტეტმა აღნიშნეს, რომ რესპუბლიკის მშრომელებმა, რომლებიც მტკიცედ ასრულებენ სკკპ XXV ყრილობის გადაწყვეტილებებს და ინაზრავენ პარტიულად განსაზორციელონ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1977 წლის დეკემბრის პლენუმზე და ციმბირისა და შორეული აღმოსავლეთის რაიონებში მოგზაურობის დროს ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მიერ გამოთქმული მითითებანი და რეკომენდაციები, კარგ შედეგებს მიაღწიეს საქართველოს სსრ ეკონომიკური და სოციალური განვითარების სახელმწიფო გეგმისა და ნაკისრი სოციალისტური ვალდებულებების შესრულებაში.

მრეწველობის პროდუქციის რეალიზაციის 1-ლი კვარტალის გეგმა შესრულდა 102,5 პროცენტით. გეგმის გადაჭარბებით არის რეალიზებული 38,8 მილიონი მანეთის პროდუქცია. პროდუქციის წარმოების გეგმა შესრულდა 101,9 პროცენტით. გეგმის გადაჭარბებით წარმოებულია 30,8 მილიონი მანეთის პროდუქცია. პროდუქციის საშუალო სადღეღამისო წარმოებამ 22,2 მილიონი მანეთი შეადგინა. შრომის ნაყოფიერება გასული წლის ამავე პერიოდთან შედარებით 5,4 პროცენტით გაიზარდა, შრომის ნაყოფიერების ზრდის შედეგად მიღებულია სამრეწველო წარმოების მატება 83,5 მილიონი მანეთის მოცულობით, ანუ მთელი მატების 71,4 პროცენტი.

პროდუქციის რეალიზაციის დავალებათა და ვალდებულებათა შესრულებაში კარგ შედეგებს მიაღწია რესპუბლიკის ყველა სამრეწველო სამინისტრომ, საქართველოს სსრ საშენ მასალათა მრეწველობის სამინისტროს გარდა. სახალხო მეურნეობის განვითარებაში თავი გამოიჩინეს ქალაქებმა თბილისმა, ქუთაისმა, ჭიათურამ, მახარაძის, მარნეულის, გარდაბნის, ლენტეხის, ამბროლაურის, ქობულეთის და სხვა ოლიონებმა.

ამასთანავე აღინიშნა, რომ რესპუბლიკის ცალკეული სამინისტროებისა და უწყებების, ქალაქებისა და რაიონების მუშაობას მიმდინარე წლის პირველ კვარტალში ახასიათებდა ნაკლოვანებანი და ხარვეზები. გასული წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით შრომის ნაყოფიერების ზრდის ტემპი 55,5 პროცენტით შეამცირეს საქართველოს სსრ ხორცისა და რძის მრეწველობის სამინისტროს საწარმოებმა, 33 პროცენტით — საქართველოს სსრ სატყეო მეურნეობის სამინისტროს, 27,7 პროცენტით — საქართველოს სსრ დამზადების სამინისტროს. 33,9 პროცენტით — „საქსოფლტექნიკის“ საწარმოებმა. შეჯიბრების მონაწილე რაიონების თითქმის ნახევარმა ვერ შეასრულა მეცხოველეობის პროდუქტების და განსაკუთრებით ხორცის დამზადების გეგმები, ამიტომ ამ რაიონებს შორის გაშარჯვებულნი არ არიან.

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ, საქართველოს პროფკავშირთა რესპუბლიკურმა საბჭომ და საქართველოს ალკკ ცენტრალურმა კომიტეტმა განიხილეს საქართველოს სსრ სამინისტროებისა და უწყებების, ასსრ რესპუბლიკების, ავტონომიური ოლქის, ქალაქებისა და რაიონების სოციალისტური შეჯიბრების 1978 წლის 1-ლი კვარტალის შედეგები და საქართველოს სსრ სამინისტროებისა და უწყებების სოციალისტურ შეჯიბრებაში გაშარჯვებულად ცნეს:

ეჯიბრებიან:	გამარჯვებულნი:
საქართველოს სსრ. კვების მრეწველობის სამინისტრო — საქართველოს სსრ მსუბუქი მრეწველობის სამინისტრო	**საქართველოს სსრ კვების მრეწველობის სამინისტრო**
საქართველოს სსრ ხორცისა და რძის მრეწველობის სამინისტრო — საქართველოს სსრ ადგილობრივი მრეწველობის სამინისტრო	**საქართველოს სსრ ხორცისა და რძის მრეწველობის სამინისტრო**
საქართველოს სსრ საშენ მასალათა მრეწველობის სამინისტრო — საქართველოს სსრ ხე-ტყისა და ხის დამამუშავებელი მრეწველობის სამინისტრო	**საქართველოს სსრ ხე-ტყისა და ხის დამამუშავებელი მრეწველობის სამინისტრო**
საქართველოს სსრ დამზადების სამინისტრო — საქართველოს სსრ სატყეო მეურნეობის სამინისტრო	**საქართველოს სსრ სატყეო მეურნეობის სამინისტრო**
საქართველოს სსრ მშენებლობის სამინისტრო — საქართველოს სსრ სასოფლო მშენებლობის სამინისტრო	**საქართველოს სსრ სასოფლო მშენებლობის სამინისტრო**
საქართველოს სსრ საავტომობილო გზების სამინისტრო — საქართველოს სსრ წყალთა მეურნეობის სამინისტრო	**საქართველოს სსრ წყალთა მეურნეობის სამინისტრო**
საქართველოს სსრ მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო მომსახურების სამინისტრო — საქართველოს სსრ საბინაო და კომუნალური მეურნეობის სამინისტრო	**საქართველოს სსრ საბინაო და კომუნალური მეურნეობის სამინისტრო**
საქართველოს სსრ საავტომობილო ტრანსპორტის სამინისტრო — სამოქალაქო ავიაციის სამმართველო	**საქართველოს სსრ საავტომობილო ტრანსპორტის სამინისტრო**
საქართველოს სსრ სოფლის მეურნეობის სამინისტრო — საქსოფლტექნიკა	**საქსოფლტექნიკა**
საქართველოს სსრ კავშირგაბმულობის სამინისტრო — საქართველოს სსრ მთავარგაზი	**საქართველოს სსრ მთავარგაზი**
საქართველოს სსრ კავშირგაბმულობის სამინისტრო — საქმთავარენერგო	**საქმთავარენერგო**
საქჰიდროენერგომშენი საქმონტაჟსპეცმშენი	**საქჰიდროენერგომშენი**

ეჯიბრებიან:	გამარჯვებულნი:
საქართველოს სსრ ვაჭრობის სამინისტროსა და ავტონომიური ოლქის, ქალაქებისა და რაიონების სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამარჯვებულად ცნეს:	
ეჯიბრებიან:	**გამარჯვებულნი:**
აფხაზეთის ასსრ — აჭარის ასსრ	აჭარის ასსრ
აფხაზეთის ასსრ — სამხრეთ ოსეთის აო	სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი
ქალაქები:	
ეჯიბრებიან:	**გამარჯვებულნი:**
ბათუში — სოხუმი	ბათუმი
გორი — ცხინვალი	ცხინვალი
ფოთი — ზუგდიდი	ზუგდიდი
ეჯიბრებიან:	**გამარჯვებულნი:**
ქუთაისი — რუსთავი	ქუთაისი
ჭიათურა — ტყიბული	ჭიათურა
ტყვარჩელი — ტყიბული	ტყიბული
რაიონები:	
ეჯიბრებიან:	**გამარჯვებულნი:**
აბაშის — ოჩამჩირის	აბაშის
ჯავის — ონის	არ გამოვლინებულა
მესტიის — ორჯონიკიძის	მესტიის
ასპინძის — შუახევის	არ გამოვლინებულა
სამტრედიის — ხაშურის	არ გამოვლინებულა
თეთრი წყაროს — კასპის	თეთრი წყაროს
დმანისის — დუშეთის	დმანისის
ბორჯომის — ქ. წყალტუბოს ზონა	ქ. წყალტუბოს ზონა
ბოგდანოვკის — საგარეჯოს	საგარეჯოს
გალის — თერჯოლის	არ გამოვლინებულა
გუდაუთის — ცხაკაიის	არ გამოვლინებულა
ზუგდიდის — მახარაძის	მახარაძის
ყაზბეგის — ლენინგორის	არ გამოვლინებულა
მცხეთის — ბოლნისის	ბოლნისის
გარდაბნის — წითელწყაროს	გარდაბნის
ამბროლაურის — საჩხერის	ამბროლაურის
თიანეთის — წალკის	წალკის
ჩოხატაურის — ჩხოროწყუს	ჩხოროწყუს
ყვარლის — ვანის	ვანის
გურჯაანის — მარნეულის	მარნეულის
გორის — ახალქალაქის	არ გამოვლინებულა
თელავის — ზესტაფონის	ზესტაფონის
ახალციხის — ქობულეთის	ქობულეთის
ხობის — სიღნაღის	ხობის
სოხუმის — ხელვაჩაურის	ხელვაჩაურის
ცაგერის — მაიაკოვსკის	ცაგერის
წალენჯიხის — ლაგოდეხის	წალენჯიხის
ლენტეხის — ახმეტის	ლენტეხის
ადიგენის — ხულოს	არ გამოვლინებულა
ცხინვალის — წულუკიძის	ცხინვალის
ზნაურის — ქარელის	ქარელის
გულრიფშის — ქედის	გულრიფშის
ქობულეთის — ქ. გაგრის	ქობულეთის
გეგეჭკორის — ლანჩხუთის	არ გამოვლინებულა

საქართველოს კომპარტიის სოლოლქო, საქალაქო, რაიონულ კომიტეტებს, რესპუბლიკის სამინისტროებსა და უწყებებს, დარგობრივი პროფკავშირების რესპუბლიკურ კომიტეტებს დაევალათ ღრმად და ყოველმხრივ გაანალიზონ პირველი კვარტალის გეგმებისა და სოციალისტური ვალდებულებების შესრულების შედეგები, გაშალონ ფართო პოლიტიკურ-ორგანიზაციორული და მასობრივ-მეზრდელობითი მუშაობა, რომელიც ხელს შეუწყობს შრომითი მეტოქეობის თითოეული მონაწილის, თითოეული შრომითი კოლექტივის მიერ შრომის უმაღლესი ეფექტიანობისა და პროდუქციის ჩინებული ხარისხის უთუო მიღწევას.

1978 წლის I კვარტალში მეცხოველეობის პროდუქტების წარმოებისა და სახელმწიფოსათვის მიყიდვის რესპუბლიკური სოციალისტური შეჯიბრების შედეგების შესახებ

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ, საქართველოს პროფკავშირთა საბჭომ და საქართველოს ალკკ ცენტრალურმა კომიტეტმა დაადგინეს:

იმის გათვალისწინებით, რომ სოციალისტური შეჯიბრების შედეგების შეჯამების დროს უწინარეს ყოვლისა მხედველობაში იყო მიღებული მეცხოველეობის პროდუქტების სახელმწიფოსათვის მიყიდვის გეგმის შესრულება, რაიონები, რომლებმაც ვერ შეასრულეს მეცხოველეობის რომელიმე სახეობის პროდუქტის დამზადების 1-ლი კვარტალის გეგმა, გამოყვანილი არიან კონკურსიდან.

სოციალისტურ შეჯიბრებაში 1-ლი კვარტალის შედეგებით გამარჯვებულად ცნობილი არიან რაიონები (ზონების მიხედვით) და ადგილები ახეთნაირად გაანაწილეს:

პირველ ზონაში:

გარდაბნის რაიონი —	პირველი ადგილი
მარნეულის რაიონი —	მეორე ადგილი

მეორე ზონაში:

თეთრი წყაროს რაიონი —	პირველი ადგილი
ბოლნისის რაიონი —	მეორე ადგილი
მცხეთის რაიონი —	მესამე ადგილი

მესამე ზონაში:

წალკის რაიონი —	პირველი ადგილი

მეოთხე ზონაში:

ქ. ჭიათურა —	პირველი ადგილი
ამბროლაურის რაიონი —	მეორე ადგილი
მესტიის რაიონი —	მესამე ადგილი

მეხუთე ზონაში:

საჩხერის რაიონი —	პირველი ადგილი
ვანის რაიონი —	მეორე ადგილი
მაიაკოვსკის რაიონი —	მესამე ადგილი

მეექვსე ზონაში:

მახარაძის რაიონი —	პირველი ადგილი
ხობის რაიონი —	მეორე ადგილი
ქ. წყალტუბო —	მესამე ადგილი

მეშვიდე ზონაში:

ხელვაჩაურის რაიონი —	პირველი ადგილი
გულრიფშის რაიონი —	მეორე ადგილი
ქობულეთის რაიონი —	მესამე ადგილი

გაშარჯვებულნი წახალისდებიან.

განსაზღვრა 1978 წლის პირველ კვარტალში კაპიტალური მშენებლობის ობიექტების ამოქმედებისათვის სოციალისტური შეჯიბრების გამარჯვებულნი.

საქართველოს სსრ მშენებლობის სამინისტროს ხაზით

მშენინდუსტრიის № 1, 4, 7, 8, 14 ტრესტები.

საქართველოს სსრ სასოფლო მშენებლობის სამინისტროს ხაზით

№ 3 ტრესტი.

საქართველოს სსრ საშენ მასალათა მრეწველობის სამინისტროს ხაზით

გაერთიანება „საქარამადნეული“, დარკვეთის საწარმოო გაერთიანება, თბილისის ხაშენ მასალათა კომბინატი, „საქტეშენტის“ საწარმო, ხოხუმის მარმარილოს მაღაროთასმმართველო, ახალციხის აქატ-დიატომიტის მაღაროთასმმართველო.

„საქმთავარმონტაჟსპეცმშენის“ ხაზით

„მონტაჟთერმონაწარმის“ სამმართველო და სამტრედიის სამონტაჟო ნამზადების ქარხანა.

ენგურის ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობის სამმართველო

გამარჯვებულნი წახალისდებიან.

აღინიშნა, რომ ნაკისრი სოციალისტური ვალდებულებანი ვერ შეასრულეს: მშენებლობის სამინისტროს ხაზით № 5, 6, 15, ტრესტებმა, № 121 მოძრავმა მექანიზებულმა კოლონამ, № 1 სახლთსაშენებელმა კომბინატმა და ბათუმის სახლთსაშენებელმა კომბინატმა; სასოფლო მშენებლობის სამინისტროს ხაზით — № 1, 5, 7 და 11 ტრესტებმა; საშენ მასალათა მრეწველობის სამინისტროს ხაზით — საგარეჯოს ავურის ქარხანამ და რუსთავის ცემენტის ქარხანამ; „საქმთავარმონტაჟსპეცმშენის“ ხაზით — „საქელექტრომონტაჟის“ ტრესტმა და რუსთავის „სანტექმონტაჟის“ სამმართველომ.

(საქინფორმი).

სამაისო ვახტზე

პირობა გაანადდეს

თბილისის გრეხილი ავეჯის კომბინატის კოლექტივი წარმატებით შრომობს საპირველმაისო ვახტზე. მან 27 აპრილს უპატიჟა სამრეობლოს, რომ შეასრულა რომელიც საკავშირო პროდუქციის გამოშვების, ისე რეალიზაციის 4 თვის სახელმწიფო დავალებები, კომბინატის კოლექტივმა ამ დღისათვის უკვე გამოუშვა 2 მილიონ 157 ათასი მანეთის, ხოლო გაასაღა 2 მილიონ 146 ათასი მანეთის ნაწარმი.

კომუნისტური შრომის საწარმოს კოლექტივს მტკიცედ აქვს გადაწყვეტილი, მიღწეულს არ დასჯერდეს და კვლავაც ახალ-ახალი შრომითი წარმატებებით აღინიშნოს ხუთწლედის მესამე, დამკვრელური წელი.

მ. ნაბუღებია.

დავალება — ვადამდე!

ჟუთაისი. (საკ. კორ.). საპირველმაისო შრომითი ვახტზე დგანან ქალაქის სამრეწველო საწარმოთა კოლექტივები. ფართოდ გაჩაღებულ რა სოციალისტური შეჯიბრება ხუთწლედის მესამე წლის დავალებათა ვადამდე და გადაჭარბებით შესრულებისათვის, მრეწველობის მუშაკებმა 26 აპრილს სამშობლოს უპატიჟეს, რომ 4 თვის სახელმწიფო გეგმა შეასრულეს. ამ საქმეში განსაკუთრებით თავი გამოიჩინეს ს. ორჯონიკიძის სახელობის შრომის წითელი დროშის ორდენოსანმა საავტომობილო, ლითოფონის ქარხნებმა. აბრეშუმის საწარმოო გაერთიანების, სახლთსაშენებელი კომბინატის და სხვა საწარმოთა კოლექტივებმა.

დ. ბედენიძე.

ეს დღეები სოფლად

დათესილია ნახევარზე მეტი

ახალქალაქი. ჯავახეთის ზეგანსაც კარგა ხანია ეწვია გაზაფხული. გეგმით გათვალისწინებული 8.934 ჰექტარიდან ახალქალაქის რაიონში მარცვლეული და პარკოსანი კულტურები დათესეს ნახევარზე მეტი.

ვინც შემოდგომიდან იზრუნა

ასპინძა. რაიონის კოლმეურნეობების მხვნელ-მთესველებმა გეგმით გათვალისწინებული 2.605 ჰექტარიდან საგაზაფხულო კულტურები უკვე დათესეს 1.644 ჰექტარზე. აქედან მარცვლეული დათესილია 511 ჰექტარზე. კარგად მიმდინარეობს კარტოფილის თესვაც. საკარტოფილე ნაკვეთები შემოდგომითვე დამუშავეს და გაანაყოფიერეს ორგანული სასუქებით.

საგაზაფხულო სამუშაოები სწრაფი ტემპით მიმდინარეობს ასპინძის, დამალის, რუსთავის, ოშორის, ნაქალაქევის კოლმეურნეობებში.

შ. მაისურაძე,
„კომუნისტის“ საკ. კორ.

გადამეცათ ჯილდოები

პრაღა, (საკდესი). პრაღის კრემლში საზეიმო ვითარებაში ჩეხოსლოვაკიის უმაღლესი ჯილდოები გადასცეს მსოფლიოში პირველი საერთაშორისო კოსმოსური ეკიპაჟის წევრებს. „სალუტ-6“—„სოიუზის“ ორბიტული სამეცნიერო-კვლევითი კომპლექსით წარმატებით ფრენისა და ამ დროს მამაცობისა და გმირობის გამოჩენისათვის ჩეხოსლოვაკიის სოციალისტური რესპუბლიკის გმირის ოქროს ვარსკვლავები მიიღეს საბჭოთა კოსმონავტებმა ი. რომანენკომ, გ. გრეჩკომ, ა. გუბარევმა და პირველმა ჩეხოსლოვაკიელმა კოსმონავტმა ვ. რუმეკმა.

დაარღვიეს საზღვარი

ჰანოი. (საკდესი). როგორც ვიეტნამის საინფორმაციო სააგენტო იუწყება, 24 აპრილს კამპუჩიის ჯარებმა დაარღვიეს საზღვარი და 4-დან 8 კილომეტრამდე სიღრმით შემოიჭრნენ ვიეტნამის ტერიტორიაზე. მთელ რიგ რაიონებში კიენზიანგის პროვინციაში ჰატენის ჩრდილოეთით. ვიეტნამის შეიარაღებულმა ძალებმა წარმატებით მოგერიეს ხსენი და საპასუხო დარტყმა მიაყენეს.

გაათავისუფლეს ჯ. ერლიჰმანი

ნიუ-იორკი. (საკდესი). ქალაქ საფორდის (არიზონის შტატი) საპატიმროდან გაათავეს უფლეს ერთ-ერთი მთავარი „გმირი „უოტერგეიტის სკანდალისა“, რომელიც ამერიკის შეერთებულ შტატებში კორუფციის, პოლიტიკური ინტრიგებისა და ხელისუფლებისათვის ბრძოლის სიმბოლო გახდა. 18 თვის პატიმრობის შემდეგ საპატიმროდან გამოუშვეს ჯონ ერლიჰმანი, ყოფილი თანაშემწე პრეზიდენტ ნიქსონისა, რომელიც იძულებული იყო თვითონაც დაეტოვებინა თავისი პოსტი „უოტერგეიტის სკანდალთან“ დაკავშირებით.

ჰეკინი აქებს პინოჩეტს

ბუენოს-აირესი. (საკდესი). ჰეკინმა სანტიაგოში გაგზავნა ახალი ელჩი პუ ჩენ-ფანი, რომელმაც პინოჩეტს „თავმჯდომარე ჰუა გო-ფენისა და სრულიად ჩინეთის სახალხო წარმომადგენელთა მუდმივი კომიტეტის თავმჯდომარის ძიან-ინის სახელით პირადი კეთილდღეობა უსურვა“. ჩინეთის დიპლომატმა რწმუნებულების სიგელი გადასცა მეამბოხეთა მეთაურს და განაცხადა, რომ პეკინში „სიმპათიით ეკიდებიან ჩილეს“ და მიესალმებიან ხუნტის პოლიტიკას, განსაკუთრებით ეკონომიკის დარგში.

წიგნი „აღორძინება“

გამოვიდა ლ. ი. ბრეჟნევის მოგონებათა წიგნი „აღორძინება“. იგი მოგვითხრობს პირველ ომისშემდგომ წლებზე, მტრის მიერ დანგრეული სახალხო მეურნეობის აღდგენაზე, მშვიდობიანი მშენებლობის რელსებზე გადასვლაზე.

წიგნი გამოუშვა პოლიტიკური ლიტერატურის გამომცემლობამ. (საკდესი).

მოწინავე თეორიის დიდი ძალა

კ. მარქსისა და ფ. ენგელსის მუზეუმში გაიმართა კ. მარქსის დაბადების 160 წლისთავისადმი მიძღვნილი კითხვა. მასში მონაწილეობდნენ მეცნიერები, პროპაგანდისტები, პარტიული განათლების ჭასლის მსმენელები, საზოგადოება „ცოდნის“ წევრები, უმაღლესი და საშუალო სასწავლებლების სტუდენტები და მასწავლებლები.

კითხვის მონაწილეები გაეცნენ კ. მარქსის შესახებ დოკუმენტებისა და მასალების გამოფენას.

(საკდესი).

სასოფლო მშენებლობა

ქალაქ ეჩმიაძინის მახლობლად მწყობრში ჩადგა ქარხანა, რომელიც უზრუნველყოფს რესპუბლიკის სამხრეთ-დასავლეთი სასოფლო-სამეურნეო რაიონების საბინაო მშენებლობის მოთხოვნილებებს. აქ დაიწყეს რკინა-ბეტონის სამშენებლო კონსტრუქციების წარმოება.

სასოფლო მშენებლობა საბჭოთა სომხეთში სწრაფი ტემპით მიმდინარეობს. წელს რესპუბლიკის სოფლებში აშენდება 180 ათასი კვადრატული მეტრი საერთო ფართობის ბინები — გაცილებით მეტი, ვიდრე შარშან. (არმენპრესი).

ჯილდოები — ავიამშენებლებს

სტანლიცა ზელენჩუკის რაიონში აშენდა უნიკალური საინჟინრო ნაგებობა — სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის უდიდესი ასტროფიზიკური კომპლექსის ასტრონომიული კომკი, რომელსაც მბრუნავი გუმბათი აქვს.

ალუმინისა და პლასტმასის მსუბუქი დიდი გაბარიტის ასაწყობი სამშრიანი პანელები, რომლებიც კოშკის მშენებლობაზეა გამოყენებული, დამზადებულია თბილისის დიმიტროვის სახელობის ქარხანაში.

ავიამშენებელთა ჯგუფს ასტრონომიული კოშკის აგებაში მონაწილეობისათვის მიენიჭა სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მიღწევათა გამოფენის ჯილდოები. ვერცხლის მედლებით დაჯილდოვდნენ ქარხნის დირექტორი ი. ხვიდელიანი და მეანოდე ფ. ყორშია, ბრინჯაოს მედლებით — ზეინკლები შ. თიქნაშვილი, ი. ლევიაშვილი, ი. ფილიევი, ა. სამხარაძე, ვ. რევაზიშვილი, ინჟინერ-ტექნიკური მუშაკები დ. ცქიტიშვილი, ს. ფროლოვი, ლ. თამარაშვილი, ლ. შიოშვილი, ა. ქარელი, საპატიო დიპლომით — საწარმოს ყოფილი მთავარი ინჟინერი გ. პივოვაროვი.

დაჯილდოება

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1978 წლის 24 აპრილის ბრძანებულებით საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელით დაჯილდოდა საქართველოს სსრ საბინაო-კომუნალური მეურნეობის მინისტრი ამხ. **ნოდარ გრიგოლის ძე ვაშაძე**—რესპუბლიკის პირტიულ, საბჭოთა, პროფკავშირულ და სამეურნეო ორგანოებში ხანგრძლივი და ნაყოფიერი მუშაობისათვის და დადგენილ ორმოცდაათ წელთან დაკავშირებით.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოსაგან

სკკპ ცენტრალური კომიტეტი, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო ღრმა მწუხარებით იუწყებიან, რომ 1978 წლის 28 აპრილს 71 წლისა მოულოდნელად გარდაიცვალა საბჭოთა კულტურის გამოჩენილი მოღვაწე, სოციალისტური შრომის გმირი, სსრ კავშირის სახალხო არტისტი, ლენინური და სახელმწიფო პრემიების ლაურეატი კინორეჟისორი **რომან ლაზარეს ძე კარმენი.**

სკკპ ცენტრალური კომიტეტი	სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი	სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო

ლ. ი. ბრეჟნევი

ალტერნატივა

6.

სამუშაოები მზარდი ტემპით მიმდინარეობდა, მშენებლობა მოითხოვდა ყველა შესაძლებლობის, შრომის ნოვატორული მეთოდების მობილიზებას, პროგრესულ-ტექნიკურ გადაწყვეტილებებს. გაბედულებასა და საზრიანობას. შევნიშნე: ჩვენი ყოვილგვარი სიძნელეები და ნაკლოვანება ხშირად წარმოშობდა ხოლმე ახალ და ორიგინალურ იდეებს. აი მრავალთაგან ორი მაგალითი, რომლებიც დამამახსოვრდა.

№ 3 ბრძმედი, რომლის აღდგინაც პირველ რიგში წარმოებდა. ერთადერთი იყო, რომელიც ათეთქების შემდეგ გადარჩა. მაგრამ იგი დაჭდა. გვერდზე გადაიხარა პიზას კოშკივით. და საბოლოო წაქცევისაგან მას მხოლოდ შრგ დატანებული კაზმი აკავებდა. გამოსავალი თითქოს ერთი რამ იყო: გიგანტური ღუმელის დემონტირება. ხოლო შემდეგ ხელახლა დადგმა. მაგრამ ფოლადკონსტრუქციის სამმართველოს მუშაკები, რომლებსაც სათავეში დიდად გამოცდილი მემონტაჟე მ. ნ. ჩუდანი ედგა. სხვა გზით წავიდნენ. გადაწყდა გაესწორებინათ ღუმელი. რაც მანამდე არაკის, არასოდეს არ გაეკეთებინა. სამმართველოს მთავარმა ინჟინერმა ა. ვ. შეგალმა. რომელმაც შეიმუშავა ეს პროექტი, ასე მითხრა:

— მდგომარეობა გვაიძულებს სამშენებლო ხელოვნების ცნობილი ხერხები „სამკურნალო ქირურგიის“ ელემენტებით შევავსოთ.

ერთ მშვენიერ დილით მემონტაჟეებმა მოაცილეს ხარახა (გაცივებული თუჯი) ბრძმედს, შეუყენეს ასიდან ორას ტონამდე სიმძლავრის ცხრა ჰიდრავლიკური დომკრატი. შემდეგ გაჭრეს ღუმელის გარსაცმი და აწევას შეუდგნენ, გარს შემოხვეული ასობით მშენებელი. გაირინდა. ცვლის დამთავრების შემდეგ ბევრი დარჩა, დაღლილები, გამოუძინებელი იყვნენ, მაგრამ ყველა დაძაბული ელოდა, რით დამთავრდებოდა ეს. მეც დავრჩი. იმ დღეს სხვა საქმეებიც მქონდა. მაგრამ როგორც დანარჩენებმა, წასვლა ვერც მე შევძელი. გიგანტური ღუმელი ოდნავ შესამჩნევად შეტოკდა და ნელ-ნელა ვერტიკალურ ნახთან მიახლოება დაიწყო. აწევა ხუთსაათნახევარს მიმდინარეობდა, და მოედანი არაკის მიუტოვებია. შეც ბოლომდე ვიდექი, სანამ წარმოშობილი ნაპრალი ორიე მხრიდან ფოლადის შუასადებებით არ შეადუღეს. საქმე გაკეთდა. ორი თვის მაგივრად — ხუთსაათნახევარს მოუნდნენ! სახელმწიფოს ამან მილიონ მანეთზე მეტი დაუზოგა. გაბედული გადაწყვეტილებისათვის მიხეილ ნიკოლოზის ძე ჩუდანსა და აიზიკ ეოლფის ძე შეგალს სახელმწიფო პრემია მიეკუთვნათ.

სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი გახდა აგრეთვე ფოლადმონტაჟის სამმართველოს უფროსი მარკ ივანეს ძე ნედუჟკო, კაცი დიდად ნიჭიერი და გაბედული. იგი ჩემი დნეპროპეტროვსკელი თანამემამულე იყო. დაბადა ღარბი გლეხის ოჯახში, ქარხანაში ზეინკლად. შემდეგ ელექტრიკოსად მუშაობდა, შემდეგ მემონტაჟე გახდა. ხუთწლედის პერიოდში უკვე სამონტაჟო სამუშაოებს ხელმძღვანელობდა ურალისა და ციმბირის მშენებლობებზე, ომის დროს ბენზინსადენი გაჰყავდა ალყაშემორტყმულ ლენინგრადში. მილებს ლადოგის ტბის ყინულზე ამონტაჟებდნენ, შემდეგ კი ფსკერზე უშვებდნენ და ამრიგად უზრუნველყოფდნენ ლენინგრადის ფრონტს საწვავით. სროლისას მარკ ივანეს ძე ლადოგის ყინულიან წყალში ჩავარდა და მას შემდეგ მძიმე აეადმყოფი შეიქნა. მაგრამ იგი სიცოცხლის უკანასკნელ დღემდე მუშაობდა.

მის სამმართველოს დავალებული ჰქონდა აღედგინა ზაპოროჟიეში საგლინავი საამქროები — სწორედ ისინი, რომლებიც დაანგრიეს ფაშისტებმა განსაკუთრებული ურჯულოებით. ღუმელობდგინებით (მე უკვე მოგახსენეთ კოლონებზე „F“ წითელი ლიტერების შესახებ). და აი, გაერკვა თუ არა ამ ფოლადის ჯართში, მარკ ივანეს ძემ წამოაყენა მალის მთლიანად აწევის წინადადება. ეს აზრი გაოცებას იწვევდა თავისი გაბედულებითა და სიახლით. მან ასაღორძინებელი საამქრო ვეებერთელა ბლოკებად დაყო: თითოეული აერთიანებდა ოცამდე კოლონას და სულ ცოტა ათას ტონას იწონიდა. შემდეგ ავტოკბენით მათი გაჭრის შედეგად განაცალკევა ერთი ბლოკი მეორისაგან, და ამის შემდეგ ამოქმედდა ტელესკოპური დგარები — ამწევი მოწყობილობანი, რომელთა კონსტრუქცია ნედუჟკომ თავისი სამმართველოს მთავარ ინჟინერთან გრიგოლ ვასილის ძე პეტრენკოსთან ერთად შექმნა. იმისათვის, რომ საამქრო როგორმე სახურავის ქვეშ მოექცათ, ისინი მაღლა ეწეოდნენ მალების მთელ უბნებს, და დამახინჯებული კოლონები თანდათანობით სწორდებოდა, ნივნივები და კოჭები თავ-თავის კანონიერ ადგილებს იკავებდა. ბევრი დეტალის აღდგენა, რა თქმა უნდა, არ შეიძლებოდა, ასეთებს ყრიდნენ, ხოლო ზოგიერთ კონსტრუქციას კვანძებსა და საკერებლებს ადებდნენ — ეს იყო ისევ ის „სამკურნალო ქირურგია“.

საბოლოოდ შევძელით სამუშაოები ურთულეს უბანზე სულ ცოტა ერთი წლით დაგვიჩქარებინა. გადარჩენილ იქნა მრავალი ძვირფასი კონსტრუქცია, რომლებიც ჯართად უნდა ჩაგვეგზავნა. ასე იქმნებოდა მიწასთან გასწორებული ქარხნების აღორძინების მეცნიერება, რომელიც ძალზე გვჭირდებოდა მაშინ, თუმცაღა უკეთესს... იქნება, არასოდეს და არსად აღარ ისარგებლონ ამ მეცნიერებით.

ჩვენ აღვადგენდით „ზაპოროჟსტალის“ პირველი რიგის ტექნოლოგიურ ჯაჭვს, რომელშიც მხოლოდ ის რგოლები შედიოდა, რომლებიც საჭირო იყო ფოლადის ფურცლის გამოსაშვებად. თბოელექტროცენტრალის ჰაერსაბერ აგრეგატებს უნდა შეებერათ საბრძმედე ღუმელისათვის, ხოლო თუჯის გამომშვები ბრძმედი მოგვცემდა ცხელ გაზსაც, რომელიც აუცილებელი იყო საგლინავი საამქროებისათვის. მაგრამ მარტო ამით შემოფარგვლა არ შეგვეძლო, და ამიტომ ერთდროულად მიმდინარეობდა სამუშაოები მთელი საწარმოს — რკინიგზის, ქსელის, წყალმომარაგების, ენერგომომარაგების, დამხმარე წარმოებების და სხვათა ასაღორძინებლად. დამკვრელური მშენებლობის მიერ დაგროვილი გამოცდილება ძალზე ძვირფასი და განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო. იგი არავითარ შემთხვევაში არ უნდა დაკარგულიყო და ყოველმხრივ გამოგვეყენებინა სხვა ობიექტებზე. უკრაინის კპ(ბ) ზაპოროჟიეს საქალაქო კომიტეტმა მიიღო სპეციალური დადგენილება „ზაპოროჟმშენის ნოვატორთა შრომის მოწინავე მეთოდების შესწავლისა და გავრცელების შესახებ“. საბრძმედე ღუმელის პირველ ამუშავებამდე ცოტა ხნით ადრე ჩავატარეთ პარტიულ-სამეურნეო აქტივის კრება, რომელზეც, ბუნებრივია, ყველაზე მეტი ყურადღება დავუთმეთ ამოქმედებისწინა საჭირბოროტო ამოცანებს, ვილაპარაკეთ პერსპექტივაზეც:

— ჩვენ შევძელით თქვენთან ერთად უმოკლეს დროში სამეურნეო ხელმძღვანელებისა და კომუნისტების ყურადღება შემოგვებრუნებინა სახელმწიფო გეგმების წესრულების საქმისაკენ. მაგრამ საჭიროა უფრო შორს გავიხედოთ. მე მინდა, რომ ზაპოროჟმშენის გაკვეთილი, რომელიც საქმისადმი პარტიული ხელმძღვანელობის თვალსაზრისით ყველაზე უფრო დამახასიათებელია, მაგალითი გახდეს მთელი ჩვენი პარტიული ორგანიზაციისათვის, ყველა სამრეწველო საწარმოსათვის.

იმხანად მთელი ქვეყანა გვეხმარებოდა ჩვენი ქარხნის აღდგენაში. სამშენებლო მოედნის გვერდით იდგა კარვები წარწერებით: „გორკი“, „რიგა“, „ტაშკენტი“, „ბაქო“, „შორეული აღმოსავლეთი“ — აქ ცხოვრობდნენ სამშენებლო ბრიგადები. ჩვენს შეკვეთებს ასრულებდა სამოცდაათი ქალაქის ორასზე მეტი ქარხანა. გორკიდან მოდიოდა სატვირთო მანქანები, არხანგელსკი გვიგზავნიდა შპალებს, იაროსლავლი — ელექტრომოტორებს, ბაქო და გროზნო—ბიტუმსა და სხვა ნავთობპროდუქტებს, დაზგებს ვღებულობდით მოსკოვიდან, რელსებს — კუზნეცკიდან, ხე-ტყეს — ბელორუსიიდან, ლითონკონსტრუქციებს — დნეპროპეტროვსკის ოლქის ქარხნებიდან, მათ შორის ჩემი მშობლიური ძერჟინსკიდან. სამქროების აღდგენის პროექტებიც კი ჩვენთვის კიევში, ხარკოვში. დნეპროპეტროვსკში, დონის როსტოვში, ლენინგრადში, მოსკოვში მზადდებოდა. თუმცა ზაპოროჟიეში უკვე გაჩნდა მეტალურგიული ქარხნების სახელმწიფო საპროექტო ინსტიტუტის ფილიალი.

და მე მინდა აქ კეთილი სიტყვით მოვიხსენიო ერთი მოკრძალებული ქალი — „ზაპოროჟსტალის“ ინჟინერი ე. ს. შერემეტი. ბევრი რამის გაკეთება შეუძლია ერთ ადამიანს? დიახაც რომ შეუძლია, თუკი საქმის ერთგულია და ახსოვს თავისი მოვალეობა. უკანდახევის შავბნელ დღეებში, როცა ჰიტლერელები ქალაქს ცეცხლს უშენდნენ, მან შეაგროვა, გაიტანა, შემდეგ შეინახა და ბოლოს ქარხანას დაუბრუნა ყველა კალკი და ნახაზი, მრავალი ათასი ფურცელი. მერე და როგორ გამოგვადგა! მოწყობილობანი მოვიდა — ზოგი ევაკუაციიდან დაბრუნებული და ზოგიც ჩვენთვის ახლად გამოშვებული — ძველი ნახაზები დაეხმარა დამპროექტებლებსა და მემონტაჟეებს დაეზოგათ ძვირფასი დრო. დამახასიათებელია, რომ კონსტრუქტორები და მუშები ახერხებდნენ ძველი მანქანების მოდერნიზებას, გაუმჯობესებას. მაგალითად, სლაბინგი, რომელიც ჩვენთან კრამატორელებმა დაამონტაჟეს, იგივე დარჩა, რაც ომამდე იყო, მაგრამ ამ მოსაჭიმი დგანის სიმძლავრე წელიწადში 1.200.000 ტონა სხმულიდან 2.000.000 ტონამდე გაიზარდა.

საკავშირო სოციალისტური შეჯიბრება იმ წელს დაიწყო ზაპოროჟმშენის კოლექტივის ინიციატივით. ძალზე პოპულარული იყო მაშინ ფრთიანი ფრაზა იმის შესახებ, რომ დამკვრელურ წელიწადში დამკვრელურ მშენებლობაზე 365 დღე კი არ არის, არამედ 365 დღეღამეა. მახსოვს, როგორ გაგვახარა ლენინგრადელთა ცნობამ: მათ არა მარტო თავად გამოგვგზავნეს ვადაზე ადრე ძალზე საჭირო აპარატურა, არამედ მოუწოდეს მთელი ჩვენი ქვეყნის ყველა ელექტროტექნიკურ საწარმოს ვადამდე შეესრულებინათ ზაპოროჟიეს შეკვეთები. მაშინვე გავუგზავნეთ საპასუხო დეპეშა:

„ლენინგრადი, პარტიის საოლქო კომიტეტი ამხ. პ ო პ კ ო ვ ს, ქარხანა „ელექტროაპარატი“ ამხ. კ ა მ ე ნ ს კ ი ს, შავი ლითონების მომარაგება ამხ. ს პ ე ქ ტ ო რ ო ვ ს:

მივიღეთ თქვენი შეტყობინება დიდძაბვიანი აპარატურის ვადაზე ადრე გამოგზავნის შესახებ. ელექტრომონტაჟის მდგომარეობა მკვეთრად გაუმჯობესდა. ეს საშუალებას იძლევა მთელი რიგი გასაშვები ობიექტების საელექტრომონტაჟო სამუშაოები ვადებში შეგასრულოთ. მადლობას ვუხდით ქარხნის კოლექტივს ვადაზე ადრე გამოგზავნისათვის.

უკრაინის კპ(ბ) ზაპოროჟიეს საოლქო კომიტეტის
მდივანი ლ. ბრეჟნევი;
„ზაპოროჟსტალის“ ქარხნის დირექტორი
ა. კუზმინი“.

უკანასკნელ, გაშვებისწინა აქტივის კრებაზე, რომლის შესახებაც უკვე ვთქვი, წარმოიშვა საკითხი „წვრილმანი სამუშაოების“ შესახებ. ბევრი უბნის ხელმძღვანელები ამაყად მოგვახსენებდნენ თავიანთი მოცულობით ყველაზე მსხვილი სამუშაოების დამთავრების შესახებ, ხოლო დარჩენილ თითქოსდა უმნიშვნელოებს ანგარიშში არ აგდებდნენ. მაგრამ ამ „უმნიშვნელო“ სამუშაოების დამთავრებამდე საწარმოს ამოქმედებაზე ლაპარაკიც კი ზედმეტი იყო. საჭირო გახლდათ მშენებლობაზე ბეშმარიტი წესრიგის, ნამდვილი საგეგმო დისციპლინის უზრუნველყოფა, და აი, რა ითქვა ამის გამო.

„ა მ ხ. კ უ ზ მ ი ნ ი: წვრილმანი სამუშაოების ჯამი ზოგჯერ დიდი მოცულობისაზე უფრო მნიშვნელოვანია. ჩვენ კი ყველა სამუშაოს ვადები გვითავდება.

ა მ ხ. ბ რ ე ჟ ნ ე ვ ი: კარგია, რომ თქვენ წამოჭერით ეს საკითხი. საჭიროა უფრო მკაცრად ითქვას: მშენებლებს მართებთ კიდევ სამი კვირა დაუთმონ ქარხანას მექანიზმების გამოსაცდელად. 10 მაისს მივფრინავ, პოლიტბიუროს უნდა მოვახსენო მშენებლობის მიმდინარეობის შესახებ, და თქვენი განცხადება ჩემთვის ძალზე მნიშვნელოვანია...“.

მინდა ხაზი გავუსვა, რომ არც მშენებლებს, არც საოლქო კომიტეტს, არც პირადად მე აზრადაც არ მოგვსვლია, რომ ჩვენ შეგვეძლო დანიშნული ვადების ჩაშლა. გვეთხოვა საწარმოს ამოქმედების გადავადება და საგეგმო დავალებების „კორექტირება“. გეგმა პარტიის ეკონომიკური პოლიტიკის რეალიზაციის მთავარი იარაღია. მისი განხილვა შეიძლება და საჭიროცაა შემუშავების სტადიაში. მაგრამ, როცა გეგმა უკვე დამტკიცებულია და ჩვენი სახელმწიფოს კანონის ძალა აქვს მიღებული, მაშინ ერთი მოვალეობაღაა დარჩენილი — იგი უნდა შესრულდეს, ამასთან შესრულდეს დროულად, ნაკლები დანახარჯებით და საუკეთესო მაჩვენებლებით.

რა თქმა უნდა, ასეთი მასშტაბის მშენებლობას თავს ვერ გავართმევდით სკპ(ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს ყველაზე აქტიური და ქმედითი დახმარების გარეშე. მკაცრად გვთხოვდნენ პასუხს, მაგრამ ამასთანავე გვეხმარებოდნენ, თუ საჭირო იყო, ოპერატიულადაც კი. საკმარისია ითქვას, რომ იყო დღეები, როცა სამშენებლო მოედანზე მოსკოვიდან ჩამოსული ხუთი მინისტრი იყრიდა თავს ერთდროულად. „ზაპოროჟსტალს“ უნდა დახმარებოდნენ და ეხმარებოდნენ კიდეკაც საავტომობილო და საავიაციო მრეწველობის სამინისტროები, შეიარაღების, სატრანსპორტო მანქანათმშენებლობის, ქვანახშირის მრეწველობის, ნავთობის სამინისტროები.

ყველაზე ხშირად ჩამოდიოდნენ სსრ კავშირის მძიმე ინდუსტრიის საწარმოთა მშენებლობის მინისტრი პ. ა. იუდინი და სსრ კავშირის შავი მეტალურგიის მინისტრი ი. თ. თევოსიანი. ივანე თევდორეს ძე ფრონტზე გავიცანი, სამხრეთის სამრეწველო ცენტრების განთავისუფლების დღეებში. იგი ჯერ კიდევ მაშინ ლაპარაკობდა ბრძმედების, მარტენების, საგლინავი საამქროების აღორძინების შესახებ. ახლა, ჩვენთან ჩამოსვლისას, ივანე თევდორეს ძე ყოველთვის მონაწილეობდა დილის შემოვლებში და ადგილზევე წყვეტდა წამოჭრილ პრობლემებს. იგი იყო თვალსაჩინო, ავტორიტეტული, საქმის მცოდნე ხელმძღვანელი.

დღეები სწრაფად მისდევდნენ ერთმანეთს, დრო სულ უფრო დაძაბული ხდებოდა, ადამიანები მუშაობდნენ დღისით და ღამით, მე კი ეს დრო მახსენდება როგორც ნათელი და სასიხარულო. მოვიდა ზაპოროჟიეში კრიეოი როგის მადნით დატვირთული პირველი მარშრუტი — ეს იყო ზეიმი. დავაყენეთ ბრძმედი გასაშრობად — ამან გამოიწვია სიხარული. დაიწყო თბოელექტროცენტრის ჰაერსაბერი აგრეგატების გამოცდა, გაცოცდნენ დახრილ ხიდზე. პირველი კაზმიანი სკიპები — ესეც კვლავ მშენებლობის ყოველი წევრისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობით აღსავსე მოვლენა იყო.

მოსკოვიდან ჩამოვიდა სახელმწიფო კომისია ცნობილი მეტალურგის, სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის ივანე პავლეს ძე ბარდინის მეთაურობით, რომელსაც დნეპროძერჟინსკიდან ვიცნობდი. ჩვეულებისამებრ ფორმულირებაში თავშეკავებულმა, „ზაპოროჟსტალის“ ქარხნის პირველი რიგის მიღების აქტში ჩაწერა: „მშენებლებმა და მემონტაჟეებმა აქ ისეთი დიდი სამუშაოები შეასრულეს, რომლებსაც არც მოცულობითა და არც ტექნიკური ამოცანების გადაწყვეტით ტოლი არ მოეძებნებათ“.

ბოლოს დიდი ხნის ნაოცნებარი, მნიშვნელოვანი დღეც დადგა. უკანასკნელად შეამოწმეს ყველაფერი რიგზე იყო თუ არა. და გაისმა ბრძანება: „ამუშავდეს ღუმელი!“. მეაირემ მოაბრუნა ცხელი ბერვის შიბერი, ობერ-ოსტატი ანთებული ჩირაღდნით გაიქცა თუჯის კრიჭისაკენ, ღუმელი აგუგუნდა, და სწორედ ამ დროს თბოელექტროცენტრალის მთავარ კორპუსზე „ზაპოროჟსტალის“ მეორედ დაბადების მაუწყებლად მთელი ძალით ახმიანდა საყვირი. მის გაგონებაზე ქალაქში ხალხი ქუჩებში გამოცვივდა, უცნობი ადამიანები სიხარულით ერთმანეთს ეხვევოდნენ, ტიროდნენ. ხოლო მეორე დღეს, 1947 წლის 30 ივნისს გამოჩნდა ყველა ჩვენგანისათვის ესოდენ ძვირფასი ზაპოროჟიული თუჯი.

ეს დღე მთელი თავისი წვრილმანებით მახსოვს. ღუმელი თანაბრად გუგუნებდა, ლაპარაკი ძალის დატანებით ვეიხდებოდა, მაგრამ ეს იყო ყველა მეტალურგიისათვის ნაცნობი გუგუნი, მეც რომ მახარებდა, რადგან გულის სიღრმეში თავს ჯერ ისევ მეტალურგად ვთვლიდი. ჟანგბადის საჭრელმა ამოწვა კრიჭა, და გამოჩნდა გავარვარებული თუჯის ვიწრო ნაკადული. იგი გზადაგზა ვარსკვლავებს აფრქვევდა და ძალას იკრებდა. ბოლოს თუჯის მდინარედ გადაიქცა. ეს მდინარე ჰავლს მოაქანებდა. ჩვენ კი მას ფეხდაფეხ მივდევდით, ვუყურებდით როგორ ივსებოდა პირველად ციცხვი. მახსოვს, მე და ბარდინი დიდხანს ვართმევდით ერთმანეთს ხელს, გადავკოცნეთ ყველა მექურე.

იქვე ეზოში შედგა მიტინგი, რომელზედაც თექვსმეტ ათასზე მეტი კაცი შეიკრიბა. მშენებლებს, მემონტაჟეებს, მეტალურგებს მივულოცე თვალსაჩინო საწარმოო გამარჯვება და მოვუწოდე არ შეენელებინათ ტემპი — დაემთავრებინათ წლიური გეგმა და საგლინავი საამქროები სეექსპლოატაციოდ ჩაებარებინათ ჩვენი ქვეყნის შესანიშნავი იუბილესათვის, დიდი ოქტომბრის ოცდამეათე წლისთავისათვის.

დიახ, ეს იყო ოცდაათ წელზე უფრო დიდი ხნის წინათ... ივლისის ბოლოს სლაბინგზე გავგლინეთ პირველი ზოდები, 30 აგვისტოს მთავრობის კომისიამ მიიღო ცხელი გლინვის საამქრო, ხოლო 28 სექტემბერს ჩვენთან ცივფურცელგამომყვან საამქროში შედგა მთავარი, „გაშვებითი“ მიტინგი. ტრიბუნის პირდაპირ იდგა ყვავილებით მორთული ორთქლმავალი, მის უკან კი მოსკოვის საავტომობილო ქარხანაში გასაგზავნი მზა პროდუქციით დატვირთული ბაქნები, ერთ-ერთ ბაქანზე დამაგრებული იყო პლაკატი: „მიიღე სამშობლოვ, ზაპოროჟიეს ფოლადის ფურცელი!“

ზაპოროჟიელებმა სიტყვა შეასრულეს, და სამშობლომაც დამსახურებისამებრ დააფასა მათი გმირობა. მშენებლობის ოცი ათასმა მონაწილემ მიიღო მედალი „შავი მეტალურგიის საწარმოთა აღდგენისათვის“. გამოქვეყნდა სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულებანი მოწინავე კოლექტივების დაჯილდოების შესახებ. ტრესტ ზაპოროჟმშენსა და ქარხანა „ზაპოროჟსტალს“ მიეკუთვნათ სამშობლოს უმაღლესი ჯილდო — ლენინის ორდენები. ლენინის ორდენი მიიღო მრავალმა ბუშამ, ინჟინერმა, წარმოების მეთაურმა, პარტიულმა მუშაკმა. მათ შორის იყვნენ ისინიც, რომლებიც დასახელებული არიან ამ ჩანაწერებში — ი. ა. რუმიანცევი, მ. ნ. ჩუდანი, ა. ვ. შეგალი, მ. ი. ნედუჟკო, ვ. ე. დიმშიცი, ა. ნ. კუზმინი. სიაში იყო ჩემი გვარიც. ეს იყო ძალზე ძვირფასი ჯილდო — ჩემი პირველი ლენინის ორდენი.

1947 წლის ნოემბერში ზაპოროჟიეში მუშაობა დაიწყო ნანგრევებიდან აღდგენილმა კოქსის ქიმიურმა ქარხანამ — მუბრძმედეებს ახლა უკვე საიმედო ზურგი ჰქონდათ. მაგრამ ამ ზეიმზე დასწრება უკვე აღარ მომიხდა. სკპ (ბ) ცენტრალური კომიტეტის გადაწყვეტილებით დნეპროპეტროვსკის ოლქში გამგზავნეს.

ზაპოროჟიედან თან მიმყვებოდა შესრულებული მოვალეობის გრძნობა. აი რეპლიკების როგორი გაცვლა-გამოცვლა მოხდა უკრაინის კპ (ბ) ზაპოროჟიეს საოლქო კომიტეტის XIX პლენუმზე — ეს იყო უკანასკნელი პლენუმი, რომელშიც მივიღე იქ მონაწილეობა. თავიდან ყოველგვარ კეთილ სიტყვებს ამბობდნენ ჩემი მუშაობის შესახებ, რომლებსაც აქ არ მოვიყვან, შემდეგ კი წამოდგა საოლქო კომიტეტის მდივანი პეტრე სავლეს ძე რეზნიკი, რომელიც სოფლის მეურნეობის საკითხებს განაგებდა. მას თვალები ეშმაკურად ჰქონდა მოჭუტული. მოვიყვან ყველაფერს ისე, როგორც სტენოგრამაში იყო ჩაწერილი:

„ა მ ხ. რ ე ზ ნ ი კ ი: რას იზამ, ახლა ამხ. ბრეჟნევს შეეჯიბრებით. ჩვენი ოლქი, სხვათა შორის, აღმავლობის გზაზე დგას, მისთვის ცუდი საძირკველი არ ჩაგვიყრია. ჯერ ერთი, ამ წელს 500 ათასის ნაცვლად დავთესეთ 600 ათასი ჰექტარი. საშემოდგომო ნათესებს კარგი პირი უჩანს. შემდეგ მზრალი მოვხანით, სახელმწიფო გეგმა შევასრულეთ, ახლა დამატებითს ვასრულებთ. ამხ. ბრეჟნევს ისეთივე დაძაბული მუშაობა მოუწევს, როგორიც ზაპოროჟიეში, და მერწმუნეთ, ძალიან გაუჭირდება“ (სიცილი დარბაზში).

ა მ ხ. ბ რ ე ჟ ნ ე ვ ი: უნდა გავითვალისწინოთ, რომ დნეპროპეტროვსკის ოლქში ძლიერი ბოლშევიკები არიან.

ა მ ხ. რ ე ზ ნ ი კ ი: მაგრამ გაითვალისწინეთ, რომ საქმე ახლა ძალზე მიშვებულია! (სიცილი).

ა მ ხ. ბ რ ე ჟ ნ ე ვ ი: გმადლობთ, ამხანაგებო! რაც შეეხება შეჯიბრებას, იგი ჯანსაღი, ბოლშევიკური ხასიათისა იქნება...“.

7.

ამრიგად, ახალ სამუშაო ადგილზე ვარ...

რა თქმა უნდა, მთელი ამ წლების განმავლობაში არ გამიწყვეტია კავშირი იმ მხარესთან, სადაც დავიბადე და გავიზარდე. ზაპოროჟიეში მუშაობისას, ყოველთვის, როცა კი შემთხვევა მომეცემოდა, მოვინახულებდი ხოლმე დედას, ნათესავებს, ჩემს ქარხანას, ჩავდიოდი მეზობელ საოლქო ცენტრში საქმეებზე, სადაც, ბუნებრივია, შევივლიდი ხოლმე საოლქო კომიტეტში, ეხვდებოდი ამხანაგებს, რომლებთანაც წინათ ვმუშაობდი. და აი, ახლა კვლავ შინ ვარ და უკვე დიდი სხვა. პარტიის საოლქო კომიტეტის პირველ [illegible] ჩემს ამხანაგებთანაც კი [illegible] ოდესღაც ვიგონებ, ვლაპარაკობთ [illegible] ხვალ.

დნეპროპეტროვსკის [illegible] იყო თავისი მეტალურგიით, ათობით რკინამადნეულისა და მანგანუმის მაღაროთი, ხორბლისა და სიმინდის უხვი მოსავლით, მეცხოველეობის დიდი პროდუქტიულობით. ეს იყო ერთ-ერთი უმსხვილესი სასოფლო-სამეურნეო და სამრეწველო ოლქი უკრაინაში, და თუმცა ომამდელ წლებში მე იგი ცუდად არ შემისწავლია, ახლა საჭირო იყო ხელახლა და ამასთან სწრაფად შევსულიყავი საქმის კურსში, გავრკვეულიყავი სიძნელეებში, გამეგო უახლოესი ამოცანები, დამესახა პერსპექტივები.

აქაურობაც საშინლად იყო გაპარტახებული. დნეპროპეტროვსკში ჰიტლერელებმა ააფეთქეს და დაწვეს ასსამოცდაათი ქარხანა, ექვსას ორმოცდაჩვიდმეტი დიდი საცხოვრებელი სახლი, ოცდარვა საავადმყოფო, აყარეს და გერმანიაში გაზიდეს სამოცდარვა კილომეტრი ტრამვაის ლიანდაგი და ას კილომეტრზე მეტი სპილენძის საკონტაქტო სადენი. დაანგრიეს ოპერისა და ბალეტის თეატრი, სამხატვრო მუზეუმი, უნივერსიტეტი, თითქმის ყველა სკოლა და ყველა ინსტიტუტი, ვაგზლები და რკინიგზის ხიდები. მეტალურგების შესანიშნავი სასახლე ფაშისტებმა საჯინიბოდ გადააქციეს: ნათელი დარბაზები ბაგებად დატიხრეს, საუკეთესო პარკეტი ცხენის ნაკელით იყო მოფენილი.

ფაშისტები, ცდილობდნენ ამ მხარეში ლითონის წარმოება მოეგვარებინათ. ჩამოფრინდნენ „შტალვერკენბრაუნშვაიგის“, „ფოშის“, „ფერაინიგტე-ალუმინიუმვერკეს“, „იუნკერსის“ ფირმების წარმომადგენლები. მათ უნდოდათ აღედგინათ ზაპოროჟიეს ალუმინის ქარხანა, „დნეპროსპეცსტალი“, „ზაპოროჟსტალი“. მაგრამ იატაკქვეშელთა დივერსიებმა და ჩვენი მუშების წინააღმდეგობამ ყველა მათი გაბზრახვა ჩაშალა. თუმცა დნეპროპეტროვსკში ოკუპანტებმა ერთი წარმოება მაინც მოაგვარეს: მარტენებისა და ბრძმედების ამოქმედების მრავალგზის უშედეგო ცდის შემდეგ, მათ პეტროვსკის სახელობის მეტალურგიულ ქარხანაში... მარმელადის ფაბრიკა გახსნეს...

დღევანდელივით მახსოვს დნეპროპეტროვსკისა და დნეპროძერჟინსკის — ჩემთვის მშობლიური ადგილების განთავისუფლების სასიხარულო დღე. ჩვენი შტაბი ტამანის ნახევარკუნძულზე იყო. დაბანაკებული ვიყავით ყოფილი მეცხოველეობის საბჭოთა მეურნეობის ტერიტორიაზე. საბჭოთა მეურნეობის სამეურნეო ნაგებობანი თავისებური კარვები გახდა ჩვენთვის. 1943 წლის 25 ოქტომბერს ღამით მოირბინა ჩემთან გენერალმა ზარეღუამ და გამაღვიძა:

— რა სასიხარულოა — დნეპროპეტროვსკი გაათავისუფლეს! ჩვენმა ჯარებმა იერიშით აიღეს დნეპროპეტროვსკიცა და დნეპროძერჟინსკიც! მოსკოვი სალუტს აძლევს!

იმ დროისათვის უკვე შეჩვეული ვიყავით გამარჯვების სალუტებს, მაგრამ ეს ჩემთვის განსაკუთრებული იყო.

ფრონტზე ყოფნისას, ყოველთვის მაინტერესებდა, როგორ მიდიოდა საქმეები დნეპროპეტროვსკის ოლქში ოკუპანტების განდევნის შემდეგ. უკვე მესამე დღეს, 1943 წლის 28 ოქტომბერს, პეტროვსკელმა მუშებმა მწყობრში ჩაყენეს თბოელექტროცენტრალის ერთ-ერთი ტურბინა და ქალაქს ელექტრობა მისცეს, ხოლო 1944 წლის ზაფხულში საექსპლოატაციოდ გადასცეს მარტენის პირველი ღუმელი. მშობლიურ დნეპროძერჟინსკში გული ამაჩუყა სკვერის გასასვლელში დადგმულმა ძეგლმა. კვარცხლბეკზე იდო ფოლადის ზოდი. ეს იყო და ეს. წარწერა გვაძცნობდა:

„პირველი ზოდი, ჩამოსხმული 1943 წლის 21 ნოემბერს № 5 მარტენის ღუმელში გერმანელი ოკუპანტების ქ. დნეპროძერჟინსკიდან განდევნის შემდეგ 26-ე დღეს. ნადნობი № 5-1. მეფოლადეები ფ. ი. მაკლესი და გ. ა. პანკრატენკო“.

მე მიამბეს, რომ ფრანც იოსების ძე მაკლესმა და გორდეი ანტიპის ძე პანკრატენკომ არა მარტო გამოადნეს ეს პირველი ფოლადი, არამედ მათ თვითონ დაშალეს დანგრეული ღუმელის კედლები და თაღი, გამოიღეს შემცხვარი ხარიხა და თვითონ აღადგინეს მარტენი. ორივე უკვე მოხუცი იყო, ორივე მონაწილეობდა სამოქალაქო ომში, ორივე არტილერისტი იყო ჯავშნოსან მატარებელზე, რომელიც ჩვენს ქარხანაში დამოქლონდა შორეულ 1919 წელს. და ორივე განასახიერებდა მშრომელ კაცს, რომელთა შესახებაც ვლადიმერ ილიას ძე ლენინმა იმავე 1919 წელს თქვა:

„მთელი კაცობრიობის პირველი საწარმოო ძალაა მუშა, მშრომელი. თუ იგი გადარჩა, ჩვენ ყველაფერს ვიხსნით და აღვადგენთ“.

დიდი სამამულო ომის შემდეგ ეს აზრი ნათლად დადასტურდა. და ამასთან დაკავშირებით მინდა ერთი მოსაზრება გამოვთქვა. მსოფლიოში ერთმანეთს ებრძვის ორი სოციალური სისტემა. იგი დაიწყო ლენინის სიცოცხლეში, იგი გრძელდება დღესაც, და გარდაუვალია შედარება — ვინ რამდენი ფოლადი გამოადნო, რამდენი ნავთობი მოიპოვა, რამდენი ელექტრობა, პური, ბამბა აწარმოვა, ამ გაანგარიშებას მივმართავთ ჩვენ, მას აწარმოებენ ჩვენი იდეოლოგიური მოწინააღმდეგენიც. იძულებული არიან რა აღიარონ, რომ საბჭოთა კავშირი მრავალმხრივ დაეწია, მაგალითად, ამერიკის შეერთებულ შტატებს, ხოლო მთელი რიგი უმნიშვნელოვანესი ეკონომიკური მაჩვენებლების მიხედვით ბევრად გაუსწრო კიდეც, ისინი ყოველთვის წინ სწევენ ეკონომიკის იმ მაჩვენებლებს, რომლებშიც უდიდეს კაპიტალისტურ სახელმწიფოს ჯერ არ დაუთმია პირველობა.

თანაც ისინი გულმოდგინედ ჩქმალავენ, ცდილობენ დაუმალონ თავიანთ მკითხველებს და მსმენელებს ის ისტორიული პირობები, რომლებშიც ვიყავით ჩვენ, და რომლებშიც იყვნენ ისინი. ამ, მათი სიტყვით, „პატიოსან“ შეჯიბრებაში კი ერთი მხარე, რომელსაც ოკეანე იცავდა მტრის შემოსევებისაგან, ყოველ ომში მდიდრდებოდა, ხოლო მეორე განუწყვეტელ პროვოკაციებს განიცდიდა, იტანდა ომისა და ნგრევის უმძიმეს ტვირთს. იძულებული იყო მრავალ დარგში ყველაფერი თითქმის თავიდან დაეწყო ხოლმე. ასე იყო ზაპოროჟიესა და დნეპროჰეტროვსკის ოლქებშიც — ეს საკუთარი თვალით ვნახე. ასეე იყ

ალტერნატივა

(გაგრძელება)

და ფიქრმა უკვე განმისაზღვრა მუშაობისა და ცხოვრების სტილი. პრინციპულად რომ ვთქვათ, ყველა ჩვენს ხელმძღვანელს ერთი სტილი უნდა ჰქონდეს — ლენინური, პარტიული, და საერთოდ ასეც არის. მაგრამ ამასთან თითოეულს, შესაძლოა, ჰქონდეს პირადი თვისებურებანიც. მიუხედავად იმისა, რომ საოლქო კომიტეტების პირველ მდივნებს ერთნაირი ამოცანები, მოვალეობები და პასუხისმგებლობა აკისრიათ, ამ სამუშაოზე უსათუოდ მეღავნდება ადამიანის ხასიათის თვისებები.

დნეპროპეტროვსკში შევცვალე კაცი, რომელსაც ჯერ კიდევ ომამდე ვიცნობდი: პ. ა. ნიდენოვი მაშინ საოლქო აღმასკომის თავმჯდომარე იყო. ფრონტელი, აქტიური, მტკიცე ხელმძღვანელი, ძალზე პატიოსანი და ჩემი კარგი ამხანაგი — ბევრი რამ კარგი მახსოვს მასზე. მაგრამ მუშაობაში ნაკლოვანებანიც ჰქონდა. ოლქის საქმეები არცთუ ბრწყინვალედ მიდიოდა, და ყოველივე ეს დამთავრდა იმით, რომ სკპ (ბ) ცენტრალურმა კომიტეტმა დასვა ხელმძღვანელობის შეცვლის საკითხი.

ჩემი ცხოვრებისეული გამოცდილება აქაც გამომადგა, დნეპროპეტროვსკში. მახსოვს უდიდესი ქარხნების დირექტორების პირველი გაცნობა. აღლობა იყო. მე ვეკითხები ფ. ე. განზინს, საოლქო კომიტეტის სოფლის მეურნეობის განყოფილების გამგეს: როგორია გვაქვს ტრანსპორტის საქმე? პასუხი ისეთი გამცა, როგორსაც მოველოდი: ცუდად. საქალაქო მანქანები? მან მიპასუხა. განაწესები ქარხნებს, ვინ რამდენი სატვირთო მანქანა უნდა გაგზავნოს, მიცემული აქვთ. მაგრამ დირექტორები გვიჭიანურებენ საქმეს. გვატყუებენ და თუ გვაძლევენ მანქანებს, ყველაზე უარესს.

ამ საქმეში მანკიერი სისტემა იყო: ზემოდან — მოგონილი ციფრები, ქვემოდან — ადამიანების ხრიკები. რომელთაც საქარხნო გეგმა უნდა შეესრულებინათ. ამასთან მომთხოვნმაც და პასუხისმგებელმაც კარგად იცოდნენ, რომ თუ ეწერა, მაგალითად, ორმოცი მანქანა, ელოდნენ სულ ბევრი ოც მანქანას, — ასე მეორდებოდა ყოველ წელს. მივუჯექი ტელეფონს და ვთხოვე დავეკავშირებინე ნიკოპოლის მილების ქარხნის დირექტორთან ნ. ა. ტიხონოვთან. მივესალმე, გავეცანი, მერე ვუთხარი:

— აუცილებლად ჩამოვალ თქვენთან, ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძევ, მაგრამ ცოტა მოგვიანებით. ახლა კი გთხოვთ, დაგვეხმაროთ — მშვენიერი პური შემოვიდა. ვიცი, რომ ძალიან კარგი დირექტორი ხართ, რომ თქვენი ქარხანაც კარგია. თუ შეგიძლიათ, მოსავლის აღებაში დაგვეხმარეთ, ძალზე მადლიერი ვიქნებით. ოღონდ გთხოვთ, საუკეთესო მძღოლები და გამართული მანქანები გამომიგზავნოთ.

— თხუთმეტის გამოყოფა შემიძლია, — თქვა მან დაფიქრების შემდეგ.

— მოიფიქრეთ, მოითათბირეთ. საცოდაობა იქნება, პური რომ დაგვეღუპოს...

დაახლოებით ასე ველაპარაკე სხვა დირექტორებსაც. დათქმული რაოდენობის სატვირთო მანქანები ალოობაზე მათ არ გამოგზავნეს, მაგრამ მართლაც კარი მანქანები მივიღეთ და თითქმის ორჯერ მეტი, ვიდრე წინა წლებში. და ეს შესაძლებელი გახდა მხოლოდ და მხოლოდ მშვიდი ადამიანური საუბრის შედეგად.

ამ დროისათვის საბოლოოდ დავრწმუნდი, რომ მაშინაც კი, როცა ვინმეს პრინციპულ საკითხში არ ეთანხმები, ადამიანურად უნდა ცდილობდე მუშაკის ღირსება არ შებღალო, არ დაჯაბნო, არ დაამცირო. შეიძლება კაცს უთხრა: „რას ჩმახავ!“ — და შეიძლება, თუ კაცი გულწრფელად ლაპარაკობს, უთხრა: „გმადლობთ რჩევისათვის, მოვიფიქრებთ. მაგრამ ასე რომ ვცადოთ?..“. მე მივხვდი, რომ ემოციები უნდა დაიოკო, რომ იმ პოსტზე, რომელზეც პარტიამ დამნიშნა, დაუფიქრებელი სიტყვის თქმის უფლება არა მაქვს. როცა ადამიანებს თათბირზე ეწვევედი, მართლაც ვეთათბირებოდი მათ, ყოველ მათგანს საშუალებას ვაძლევდი თავისი აზრი გამოეთქვა და არ ვჩქარობდი ჩემი შეხედულების გამოთქმას. თორემ ასეთი ამხანაგებიც ხომ არიან — მიხვდებიან „უფროსეზრს“ აზრს, და მორჩა, სხვა აზრს ვეღარ გაიგონებ.

ხელმძღვანელს ყოველთვის ბევრი თვალი უყურებს და ამიტომ არა აქვს დაბნეულობის, სისუსტის გამოვლენის უფლება. რაც უნდა აწუხებდეს, ვალდებულია მომართულად, მზნედ იყოს და ნერვებს მოუაროს, რათა ადამიანებიც რწმენით დაიმუხტონ. ზოგჯერ ჯეროვნად არ ვაფასებთ იუმორის როლს, ხშირად კი ხუმრობითაც შეიძლება საქმეს გამოადგე.

სოფლის მეურნეობის აღმავლობის დიდმნიშვნელოვან ბერკეტად მაშინ კოლმეურნეობებისადმი ქარხნების შეფობა მიგვაჩნდა. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭებოდა დახურულ კალოებს. შეიძლებოდა ისევ დაგვეწყო განწესებით, ბრძანებებით და დასჯით, მაგრამ მე სხვაგვარად მოვიქეცი. ერთხელ საოლქო კომიტეტში შეიკრიბნენ დირექტორები: ფ. ნ. ბალაკინი, ნ. რ. პოპოვი, ი. ი. კორობოვი, პ. ვ. საკინი და სხვები. საუბარი შეეხებოდა ქარხნის საქმეებს. მე კი უცებ ვთქვი:

— მე გადმომცეს, რომ პეტრე ვასილის ძემ სურვილი გამოთქვა მოაწყოს ოცი დახურული კალო.

საკინს, ლენინის სახელობის ქარხნის დირექტორს, შემდეგში სოციალისტური შრომის გმირს, თითქოს გული გადაუქანდა:

— ვერა, ლეონიდ ილიას ძევ, ოცს ვერა და, ჯანი გავარდეს, ცხრას მოვახერხებ.

— რა გაეწყობა, შეეთანხმდით! მაგრამ აი ილია ივანეს ძე რაღას იტყვის?

მერე ბევრი ვიცინეთ, მაგრამ საქმე ადგილიდან დაიძრა. ანდა მეორე შემთხვევა. ზაფხულის პაპანაქებაში მოვიწვიე საოლქო საგეგმო კომისიის თავმჯდომარე და საოლქო კომიტეტის ადგილობრივი მრეწველობის განყოფილების გამგე. ვისაუბრეთ მორიგ საქმეებზე, და თითქოს სხვათა შორის. კკითხე:

— პურის ბურახს დალევდა კაცი, ა?

— კარგი იქნებოდა! — ორივემ თავის დაქნევით დამიდასტურა.

— ოლქში ბურახს ამზადებენ?

— ჯერჯერობით... არა.

შეთანხმებისამებრ ღილაკს თითი დავაჭირე და კაბინეტში ჩვენი ერთ-ერთი თანამშრომლის მიერ შინიდან მოტანილი ბურახით სავსე კათხა შემოიტანეს:

— მიირთვით...

საოლქო საგეგმო კომისიას მაშინ განაგებდა გ. ვ. დრიუჩენკო. ჩემი ძველი ნაცნობი, რომელთან ერთადაც ჯერ კიდევ ბაიკალგალმა მხარეში ერთ სატანკო ასეულში ვმსახურობდი. იგი მაშინვე მიხვდა, საით ვუმიზნებდი.

— რას იტყვი, გრიგოლ, — ვეკითხები, — კარგი ბურახია?

— მივხედავთ მაგ საქმეს, — მიპასუხა, — დღესვე შევკრებ ხალხს.

— როგორ არა გრცხვენიათ, — ვეუბნები. — თუ აქ ასე ცხელა, ახლა წარმოიდგინეთ, რა ხდება მარტენებთან. ბრძმედებთან? რით მოიკლას მუშამ წყურვილი? ვის უნდა ეფიქრა ამაზე, თუ არა ოლქის საგეგმო კომისიას? თუ არა ადგილობრივ მრეწველობას? როდის შეასრულებთ, ვადები!

შეიგნეს: ბურახი იმ ზაფხულსვე გაჩნდა ქალაქში.

ადამიანები განსხვავებული ხასიათისანი არიან. მათ სხვადასხვა ენაზე უნდა ელაპარაკო. ზოგჯერ კი დუმილიც მრავლის მთქმელია. პეტროვსკის ქარხანაში გაეჭირდა რელსკოჭის საამქროს ამოქმედება. დრო მეტად მცირე იყო, თანაც დაუკთავრებლობა, კამათი დამპროექტებლებს, მშენებლებსა და სუბმოიჯარეებს შორის. საჭირო გახდა მათი შეკრება პარტიის საოლქო კომიტეტში. შინაური შუღლი აქაც გრძელდებოდა — ყველა თავს ესხმოდა ქარხანას: აქაოდა, მიღებას აჭიანურებსო. მაშინ რელსკოჭის საამქროს უფროსი ადგა და თითებზე ჩამოთვალა: იქ ჭანჭიკებია მოსაპერი, იქ რომელიღაც დეტალი არ არის თავის ადგილას, იქ ელექტრომოწყობილობაა გაუმართავი — აქტს ხელს ვერ მოვაწერ, ამ დგანზე ხომ მე უნდა ვიმუშაოო.

ყველამ თავისი აზრი გამოთქვა. და როგორც ხდება ხოლმე, ახლა პირველი მდივნის შემაჯამებელ სიტყვას და, იქნებ, დატუქსვასაც ელოდნენ, მაგრამ მე მხოლოდ ვეკითხე:

— ამხანაგებო, გასაგებია, რაც უნდა გააკეთოთ?

— გასაგებია, — მიპასუხეს მათ.

— მაშინ წადით და ყველამ თქვენი საქმე აკეთეთ.

ეს იყო ჩემი საბოლოო სიტყვა. ვხედავდი, რომ ადამიანები, რომლებიც ჯერ ისევ ემზადებოდნენ თათბირისათვის, გაერკვნენ თავიანთ შეუთანხმებელ საკითხებში, შეიგნეს პასუხისმგებლობა. მთავარი იყო მათ ეგრძნოთ, რომ პარტიის საოლქო კომიტეტი თვალს ადევნებს ამ მნიშვნელოვან ობიექტს და სჯერა, რომ ისინი დაავალებულ შეასრულებენ. ასეც მოხდა.

8.

დნეპროპეტროვსკის საოლქო კომიტეტი დიდ ყურადღებას უთმობდა კადრების შერჩევას, განაწილებასა და აღზრდას. ეს საკითხი მაშინ განსაკუთრებით მწვავედ იდგა: ათასობით პარტიული და საბჭოთა მუშაკი დაიღუპა ფრონტებზე, პარტიზანულ რაზმებში, იატაკქვეშეთში. იმათ, ვინც ისინი შეცვალა, ჯერ არ ჰყოფნიდათ გამოცდილება და ცოდნა. „ხელმძღვანელობის საკითხი კადრების საკითხია“ — აი პრინციპი, რომლითაც ჩვენ ვხელმძღვანელობდით, როცა მუშაობას ვიწყებდით. საოლქო კომიტეტის ბიურო ხშირად იხილავდა იმ კომუნისტების პოლიტიკურ და საქმიან თვისებებს, რომელთაც ხელმძღვანელ პოსტებზე ვაწინაურებდით. მოითხოვდა უფრო გაბედულად დაეწინაურებინათ ენერგიული, ნიჭიერი ადამიანები, და როგორც დრომ გვიჩვენა, საერთო ანგარიშით. არ შევმცდარვართ.

რა თქმა უნდა, იყვნენ არაკეთილსინდისიერი მუშაკებიც, ხელმძღვანელები, რომლებიც „დამყაყდნენ“, „უსულგულო ადამიანები“ (მაშინდელ სტენოგრამებში ჩანაწერი სიტყვებია) — ასეთებს ჩვენ არ ვინდობდით. 1947 წლის დეკემბერში ჩვენს ქვეყანაში ფულის რეფორმა ჩატარდა და აღმოჩნდნენ ისეთი მოღვაწეები, რომლებმაც წინასწარ იცოდნენ გაცვლის პირობები, გამოიყენეს თავიანთი სამსახურებრივი მდგომარეობა და დაიწყეს ფულის შეტანა შემნახველ სალაროებში. რასა ამით ესარგებლათ. მე დაჟინებით მოვითხოვე მათი პარტიიდან გარიცხვა. ზუსტად ასევე მოვითხოვდი იმ ხალხის მოხსნას თანამდებობიდან (სხვა ხელმძღვანელ თანამდებობებზე მოუწყობლად), ვინც საქმეს შლიდა უგერგილობის, შეზღუდულობის გამო. კაცმა რომ თქვას, ზოგიერთი გვეცოდებოდა კიდეც, მაგრამ არ შეიძლება იყო კეთილი სახელმწიფოს ხარჯზე.

ხოლო მათ, ვინც გამოიჩინა მუშაობის უნარი, ვისიც საოლქო კომიტეტს სჯეროდა, უნდა ეგრძნოთ ეს ნდობა. საოლქო კომიტეტის საერთო განყოფილებას ჩვენთან ე. ნ. მალიარევსკი განაგებდა. მას ჯერ კიდევ ომამდე ვიცნობდი და ფრონტზეც შეეხვედრივარ. „თუ რამე დაგჭირდეს, შეგიძლია მოხვიდე ჩემთან, როცა გინდოდეს“, — ვუთხარი მას, როცა დნეპროპეტროვსკში ჩავედი. და მართლაც, მას ყოველთვის ვეთათბირებოდი, მხარს ვუჭერდი, თუ საჭირო იყო ვეხმარებოდი, რჩევასაც ვაძლევდი. ვხედავდი. რომ საქმე ესმის. მაშასადამე, საჭიროა მისცე ინიციატივის გამოვლენის საშუალება იმ ამოცანათა გადასაჭრელად, რომლებიც მის წინაშე დგას.

ბევრ მუშაკს ვაგრძნობინე, რომ მათ ვენდობოდი, ჩავიბარე კიდეც მიმდინარე საკითხთა დიდი ნაწილის გადაწყვეტა, მე კი დამრჩა დრო მდგომარეობის ანალიზისათვის, პერსპექტიული პრობლემების მოფიქრებისა და პრინციპული ამოცანების დაყენებისათვის. ამ ამოცანებიდან უპირველესი ჯერ კიდევ ზაპოროჟიეში მტკიცედ მქონდა შემუშავებული — როგორც ორგანიზატორული, ისე პარტიულ-პოლიტიკური მუშაობის მნიშვნელოვანი გაუმჯობესების მიღწევა. 1948 წლის თებერვალში საოლქო პარტიულ კონფერენციაზე ამის გამო ითქვა:

— ამოცანა ის არის, რომ პარტიული მუშაობა სწორად შევუხამოთ სამეურნეო ხელმძღვანელობას. ეს ხელოვნებაა, და ამ ხელოვნებას პარტიულ მუშაობაში უნდა ვსწავლობდეთ...

უნდა აღვნიშნო, რომ მე თვითონ გამუდმებით ვსწავლობდი. და ეს, რა თქმა უნდა, აუცილებელია ყველასათვის — მდგომარეობა ყოველთვის იცვლება, წარმოიშობა ახალი პრობლემები. პარტიული ხელმძღვანელი, თუ არ უნდა, რომ ჩამორჩეს, მთელი სიცოცხლის მანძილზე უნდა სწავლობდეს.

დნეპროპეტროვსკში მე აღდგენის შემდგომ ეტაპს მივუსწორი: ქარხნები უკვე პროდუქციას იძლეოდნენ. და თუმცა ამ ქარხანათა მრავალი საამქრო ჯერ კიდევ დანგრეული იყო, შახტები კი დატბორილი, მრეწველობა უკვე ფეხზე დგებოდა. ახლა საჭირო იყო საბინაო მშენებლობის, კულტურის, საყოფაცხოვრებო საკითხების წამოწევა. იმისათვის, რომ უფრო ნათელი ყოფილიყო საკითხის სიმწვავე, მოვიყვან დნეპროძერჟინსკის X საქალაქო პარტიულ კონფერენციაზე გამოსვლის ნაწყვეტს:

„დარბაზში ვხედავ ბევრ ჩემს ამხანაგს, ყოფილ თანამებრძოლებს, რომლებიც ახლა საამქროების, ცვლების უფროსებად მუშაობენ — ლევინოვს, ოლეინიკს, გრეჩკინსა და სხვებს. მათ და ყველას თქვენ, მინდა პირდაპირ გითხრათ, რომ საბინაო მშენებლობის საკითხს საოლქო და საქალაქო კომიტეტები ნაკლებ ყურადღებას აქცევდნენ. სადამდე არის საქმე მისული, თუკი იძულებული ვართ კონფერენციას მოვახსენოთ, რომ საბინაო მშენებლობის გეგმა მხოლოდ 11 პროცენტით შესრულდა.

ხმა დარბაზიდან: 7 პროცენტით!

— ხედავთ, თურმე 7 პროცენტით. ეს ხომ სამარცხვინოა! ვამბობთ, რომ საჭიროა მუშების შენარჩუნება, ასეთ მდგომარეობას კი ვითმენთ. საქალაქო და საოლქო კომიტეტების ახალმა შემადგენლობამ ბოლო უნდა მოუღოს ყოველივე ამას. ხალხმა საკმაოდ ბევრი რამ გადაიტანა, მრავალ გაჭირვებას გაუძლო ომის წლებში ჩვენი გამარჯვებისათვის, ახლა კი მათ უფლება აქვთ მოითხოვონ საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესება. ჩვენ. ბოლშევიკებმა, ხალხს მივეცით გარკვეული თამასუქი. რომ ვიზრუნებთ მშრომელთა მატერიალური და კულტურული დონის ასამაღლებლად. ჩვენ ვალდებული ვართ ავანაზღაუროთ ის გაცემული თამასუქი!“.

მდგომარეობის სირთულე იმით გამოიხატებოდა, რომ ადგილობრივ საბჭოებს ფული ჯერ კიდევ ძალიან ცოტა ჰქონდათ. ძირითადი სახსრები ქარხანათა დირექტორების ხელში იყო, ისინი კი ქალაქების მშენებლობაზე უარს ამბობდნენ. დნეპროპეტროვსკში. არსებითად. არ იყო ცენტრი. კარლ მარქსის პროსპექტი კვლავაც ნანგრევებით იყო სავსე, გარეუბნებში კი პრიმიტიულ მუშათა დაბებს აშენებდნენ. თავისებური თეორიაც კი გამოიგონეს. საბრძმედე, ფოლადსადნობი, სგალინავი საამქროების უფროსები ვალდებულნი არიან, იქვე, ქარხნებთან იცხოვრონო. მაშინ ხომ ჯერ კიდევ არც ტელეფონი იყო, არც ტრამვაი და არც მანქანები, უკეთეს შემთხვევაში ცხენშებმულ საზიდარს ვიყენებდით. (მახსოვს, ერთ-ერთმა ხელმძღვანელმა მუშაკმა კითხვაზე — რატომ დააგვიანე თათბირზეო, ხმამაღლა განაცხადა! „მანქანა არა მყავს, ცხენი კი პროფილაქტიკაში გავუშვიო“).

ამიტომ აუცილებელი იყო, რომ ქარხნებს დროებითი შენობები კი არა, კეთილმოწყობილი ბინები აეშენებინათ, თანაც არა გარეუბნებში, არამედ ცენტრში. დირექტორებთან შეგობრულ საუბარში მე ვამტკიცებდი: მათი საუწყებო სამშენებლო პოლიტიკა მხოლოდ სახსრების ეკონომიის ილუზიას იძლევა, აღრე თუ გვიან იგი ზარალს მოგვცემს. საოლქო კომიტეტის ბიუროზე უკვე ოფიციალური საუბარი გაიმართა იმაზე, რომ ჩვენ ვალდებული ვართ გავაშენოთ ქალაქის მთავარი მაგისტრალები, ავაგოთ იქ ლამაზი სახლები და შევასახლოთ ამ სახლებში წარმოების საუკეთესო მუშაკები, სამამულო ომის ინვალიდები, ომში დაღუპულთა ოჯახები, რომ მათ ნამდვილად იგრძნონ პარტიისა და მთავრობის ზრუნვა მათი ცხოვრების გაუმჯობესებაზე. მაგრამ საქმე ნელა მიდიოდა.

1948 წლის მაისის ბოლოს მე კვლავ მოვიარე მთელი ოლქი, ვიყავი ნიკოპოლში, პავლოგრადში, კრივოი როგში, ნოვო-მოსკოვსკში, მარგანეცში, მრავალი რამ ვნახე და, ჩემს ჩანაფიქრში დარწმუნებულმა, მოვიწვიე დიდი ქარხნების დირექტორები და პირდაპირ ვუთხარი, რომ საოლქო კომიტეტი კუსტარულობას ვეღარ მოითმენს, ქალაქი ქალაქი უნდა იყოს — დადგა ამის დრო. დირექტორები ფრთხილობდნენ, ამბობდნენ, სიამოვნებითო, მაგრამ სახსრები არა გვაქვს, არც კარგი პროექტები, სამშენებლო ბაზა სუსტიაო და სხვა და სხვა, რაც მსგავს შემთხვევაში ითქმის ხოლმე.

— წინადადება მაქვს, — ვთქვი ბოლოს, — მოდით, ყველამ ერთად დავათვალიეროთ კარგად ორგანიზებული ჩქარაოსნული მშენებლობა. გადავწყვიტოთ, რისი გადმოღება შეიძლება. შორს არ მოგვიხდება წასვლა. თანახმა ხართ?

— თანახმა ვართ, — მიპასუხეს.

— მაშ, ნუღარ გადავდებთ. ხვალ საოლქო კომიტეტის შენობასთან შვიდ საათზე შევიკრიბოთ.

და აი, დილის 7 საათზე მწკრივად გავწიეთ რამდენიმე მანქანით — დირექტორები, სამშენებლო ტრესტების ხელმძღვანელები, ქალაქკომისა და საქალაქო აღმასკომის მუშაკები. მახსოვს, ღრუბლიანი დღე იყო, უკან ჩამოვიტოვეთ — მანდრიკოვკა — ერთ-ერთი დაბა ფერდობზე მიკრული პატარა სახლებით, — და აი დანგრეული გზით სამხრეთისაკენ გავემართეთ. თითქმის მთელი გზა უკაცრიელი იყო, მგზავრებს იშვიათად ეხვდავდით, არც მანქანა შეგვხვედრია. აქეთ-იქით ჩამწკრივებული ხეები გადამწვარი იყო, მინდვრები სანგრებით გადათხრილი, მხოლოდ ზოგან მუშაობდნენ ტრაქტორები ან ნადავლი საწვავები. ასე ვიმგზავრეთ ორიოდე საათს, შემდეგ ბორცვზე ავედით და ქვემოთ დნეპროპეტროვსის პანორამა გადაგვეშალა. მის უკან, ტაფობში დიდი, ქათქათა ქალაქი იყო. სწორედ ამ დროს მზემაც გამოიხედა, ფანჯრებში სხივი აციაგდა, სახლები მაღალნი და ნათელნი ჩანდნენ... გული გამითბა: ზაპოროჟიეში მივდიოდი როგორც მეზობელი ქალაქის წარმომადგენელი, მაგრამ ამავე დროს მე აქ შინაური კაცი ვიყავი.

ტყუილად როდი ამბობენ, ერთხელ ნანახი სჯობს ასჯერ გაგონილსაო. ჩემმა ექსკურსანტებმა დაინახეს ასფალტბეტონი, რომლის შესახებაც მე არაერთხელ მილაპარაკია მათთან. ისინი დაინტერესდნენ კაბელ-ამწეებით, რომლებსაც ზაპოროჟიელები უკვე იყენებდნენ. განსაკუთრებული ყურადღებით აკვირდებოდნენ, თუ როგორ გაჰყავდათ „დაჭირხნის მეთოდით“ წყალსადენი. ჰიდრავლიკური დომკრატები 800-მილიმეტრიან მილებს გრუნტში ჭირხნიდნენ და ამგვარად ჩვენ თვალწინ თითქმის მთელი კვარტალი გაიარეს. რა თქმა უნდა, მრავალი კითხვა დაგვეგიდა — ვადებზე, ღირებულებაზე, შრომის ნაყოფიერებაზე, საშენ მასალებზე. შემდეგ მუშათა სასადილოში ვისადილეთ და გვიან ღამით დაბრუნდით შინ. დაბრუნებისას გაირკვა, რომ ბაბუშკინის სახელობის ქარხნისა და ლიბკნეხტის სახელობის ქარხნის დირექტორებმა უკვე შეათვალიერეს შესაფერისი მრავალსართულიანი სახლები და პროექტების ხელმეორედ გამოყენებაზეც მოილაპარაკეს... ნახევარი წლის შემდეგ კი მთავარ პროსპექტზე წამოიმართა ეს მშვენიერი სახლები, რამაც ბიძგი მისცა ცენტრის განაშენიანებას. საფუძველი ჩაყრილი იყო!

ყველაზე საინტერესოდ, ალბათ, მაინც სანაპიროს ბედი წარიმართა. ახლა ეს ქალაქის ულამაზესი ადგილია, მაშინ კი ფაშისტებმა ნანგრევებად აქციეს. მე ამ სანაპიროს გაშენებულს წარმოვიდგენდი ხოლმე. მაგრამ სამეურნეო მუშაკები, სწვდებოდნენ რა ამ წარმტაც პერსპექტივებს, მხოლოდ თავს იქნევდნენ: „ვინ მოესწრება ამ სილამაზის ხილვას?!. თითქმის ყველანი მოვესწარითო! ხალხი მალე მიხვდა, რომ სანაპიროზე დასახლება სულაც არ არის ცუდი — დნეპრი დნეპრია, — და დაიწყეს ნაკვეთების მოთხოვნა, მაგრამ გვიანღა იყო: საქალაქო საბჭოს აღმასკომს უკვე გაცემული ჰქონდა ნაკვეთები.

რა თქმა უნდა, ომისშემდგომ მძიმე წლებში ქვეყანამ ძირითადი ძალები და სახსრები მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის აღსადგენად გადაისროლა — ეს სწორი და კანონზომიერი იყო. მაგრამ ზოგჯერ ამ მართებული ლოზუნგის მიღმა იმალებოდა უგერგილობა, უყაირათობა, მუშაობის უუნარობა. ამასობაში საცხოვრებელი სახლების მშენებლობაში, ტრანსპორტზე, საყოფაცხოვრებო დარგში, კულტურაში ჩამორჩენა უეჭველად ახდენდა გავლენას შრომის ნაყოფიერებაზე, მაშასადამე, წარმოების ზრდაზეც.

საოლქო კომიტეტი ინიციატივას მოითხოვდა პარტიული, საბჭოთა, სამეურნეო ხელმძღვანელებისაგან. ერთხელ როგორღაც ვუთხარი უკრაინის კპ (ბ) დნეპროპეტროვსკის საქალაქო კომიტეტის მდივნებს კ. კ. ტარასოვს, პ. ფ. ხრაპუნოვსა და საქალაქო აღმასკომის თავმჯდომარეს ნ. ე. გავრილენკოს:

— აიღეთ დიდი ჩანთა და მოსკოვში გაემგზავრეთ. უთუოდ მიდით მიღებაზე მინისტრებთან. უამბეთ ნგრევის შესახებ, უჩვენეთ ფოტოსურათები. მოგცენ სახსრები წილობრივი მონაწილეობით — წყალსადაწნეო კოშკებისათვის, ტრამვაისათვის, საბავშვო ბაღებისათვის, საცხოვრებელი სახლებისათვის. უთხარით, რომ ეს საჭიროა მათივე მუშებისათვის. გაბედულად შედით, მტკიცედ მოითხოვეთ, თქვენ კომუნისტები ხართ, კომუნისტი კი გულადი უნდა იყოს.

ასე გვიხდებოდა მუშაობა, და ეს კარგ შედეგებსაც იძლეოდა. ქარხნები თუჯის გისოსებს ასხამდნენ სკვერებისათვის, დგამდნენ ფარნებს, საყრდენებს ტრამვაის ხაზებისათვის. ათასობით მუშა და მოსამსახურე გამოდიოდა კვირაობებზე — წმენდდნენ ნაზღვლევებს, რგავდნენ ყვავილებსა და ხეებს. მაშინ ჩაეყარა საფუძველი ჩკალოვისა და შევჩენკოს პარკებს — ქალაქის ულამაზეს პარკებს. ყმაწვილებს დიდი სიხარული მოუტანა საბავშვო რკინიგზის გახსნამ. შემდეგ საკავშირო პროფსაბჭოში გამოგვიყვეს ფული ეკატერინესდროინდელი სასახლის აღდგენისათვის. გადაწყდა, რომ ეს საქმე სტუდენტებისათვის მიგვენდო და თითოეულმა მათგანმა მშენებლობაზე ორმოცდაათი საათი იმუშავა. ასე გაჩნდა ჩვენთან სტუდენტთა კულტურის სასახლე — ერთ-ერთი ლამაზი და ელეგანტური ნაგებობა. ეს ერთ-ერთი ულამაზესი ადგილი ქალაქში, ულამაზესი ადგილი — ეს ერთ-ერთი ულამაზესი ადგილი — ეს ერთ-ერთი ულამაზესი ადგილი — ეს ერთ-ერთი

ᲐᲚᲢᲠᲐᲛᲘᲜᲔᲑᲐ

(დასასრული)

ობდა ითისთავად პირველ დნეპრმშენზე, სამუშაოთა მწარმოებლად ბოქსანსა და შუა ვოლგის ჰიდროელექტროსადგურებზე, მშენებლობის უფროსად ჩირჩიკში. კოლორიტული ადამიანი იყო — ბრგე, გაბედული, თავნება. ყველაფერს თავის თავზე იღებდა, ვერავის შენიშვნებს ვერ იტანდა.

ერთმმართველობის პრინციპი სასარგებლოა, ასეთი მასშტაბის მშენებლობაზე კი აუცილებელიც, მაგრამ ცუდია, როდესაც „ერთმმართველი“ კრიტიკას ვერ ურიგდება. ლოგინოვი უხეში, თავშეუკავებელი, ფიცხი იყო ადამიანებთან ურთიერთობაში. იცოდა რა ეს თავისი სუსტი მხარე, კრიალოსანიც კი შეიძინა. „სათითაოდ ვმარცვლავ, — ამიხსნა მან, — შევხედავ და ვმშვიდდებიო“. ხშირად სერიოზულად შევჯახებივართ ერთმანეთს და მე, იმხანად საოლქო კომიტეტის ჯერ კიდევ ახალგაზრდა მდივანს, მიჭირდა ამ კაცთან ურთიერთობა.

დნეპრჰესის პირველი აგრეგატები მუშაობდნენ, მაგრამ დანარჩენების ამოქმედება გაჭიანურდა და საქმე იმით დამთავრდა, რომ უკრაინის კპ (ბ) ცენტრალურმა კომიტეტმა მიიღო დადგენილება მშენებლობაზე არსებულ ნაკლოვანებათა შესახებ. ლოგინოვმა, რომელიც მიჩვეული იყო ზეპირ და პრესაში გამოთქმულ ხოტბას, ცენტრალურ კომიტეტში დეპეშა გაგზავნა იმის შესახებ, რომ იგი გადაჭრით არ ეთანხმებოდა ამ დადგენილებას. 1947 წლის 1 ნოემბერს გაიმართა „დნეპრმშენის“ კოლექტივის პარტიული კრება, რომელზეც მოხსენების გაკეთება მე დამავალეს.

დეტალურად ვილაპარაკე ნაკლოვანებებზე და კვლავ დავარწმუნე ადამიანები, რომ ეს შეცდომები გამოგონილი კი არ არის, არამედ ნამდვილად დაშვებულია-მეთქი. როგორც იტყვიან, ყელში კი არ ვწვდომივარ. პირიქით შევეცადე მეჩვენებინა მისთვის, რომ პარტიის საოლქო კომიტეტი აფასებს ლოგინოვს როგორც მუშაკს და საჭიროდ თვლის, რომ სწორედ იგი მეთაურობდეს ამ უზარმაზარ მშენებლობას. გამოვთქვი რწმენა, რომ თვედორე კარგის ძე საჭირო დასკვნებს გამოიტანდა კრიტიკიდან და უზრუნველყოფდა სადგურის მთელი სიმძლავრით უსწრაფესად ამოქმედებას. მე ნამდვილად ვხედავდი და ვაფასებდი ამ ადამიანის ძლიერ მხარეებს — ღიდ ცოდნას, უზარმაზარ გამოცდილებას, ნებისყოფას და საქმის ერთგულებას.

— მიუხედავად ლოგინოვის თანამდებობისადმი, პარტიულობისადმი, სტაჟისადმი პატივისცემისა, — ვთქვი დასასრულს, — მიუხედავად იმ აუცილებლობისა, რომ მხარი დავუჭიროთ მისი, როგორც ხელმძღვანელის, ავტორიტეტს, მიუხედავად მზადყოფნისა დავეხმაროთ მას, მიმაჩნია, რომ ჩვენ მოვალენი ვართ მთელი სიმკაცრით ბოლომდე გავაკრიტიკოთ მისი ნაკლოვანებანი ისე, რომ არაფერი დავუთმოთ არც ლოგინოვს — მშენებლობის უფროსს და არც ლოგინოვს — კომუნისტს. თუ საკითხს ასე დავსვამთ, მშენებლობასაც დავეხმარებით და ლოგინოვსაც. საკითხის სხვაგვარად დაყენება ჩვენ არ შეგვფერის და მოვალენი ვართ გადაჭრით უკუვაგდოთ იგი!

თუ ადამიანმა იცის საქმე, საქმის ერთგულია, იღვწის საერთო საკეთისათვის, მაშინ მხარი უნდა დავუჭიროთ მას. აქ მიზანი ერთია: წელში კი არ გავტეხოთ მუშაკი, არამედ გამოვასწოროთ, აღვზარდოთ იგი. მთავარია გამოვავლინოთ და საქმისათვის გამოვიყენოთ მისი კარგი მხარეები.

კრიტიკისა და თვითკრიტიკის საკითხი იმდენად სერიოზულია, რომ სასარგებლოდ მიმაჩნია სპეციალურად შევეხერდე მასზე. ჩვენი ახალი კონსტიტუციის 49-ე მუხლში შემთხვევით არ წერია, რომ სსრ კავშირის ყოველ მოქალაქეს აქვს უფლება შეიტანოს სახელმწიფო ორგანოებსა და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში წინადადებანი მათი საქმიანობის გაუმჯობესების შესახებ, გააკრიტიკოს მუშაობაში არსებული ნაკლოვანებანი. ხაზგასმულია, რომ კრიტიკისათვის დევნა აკრძალულია.

ძირითადი კანონის ამ მუხლს, ჩემი აზრით, პრინციპული მნიშვნელობა აქვს. თუ დღეს ჩვენ ვაღწევთ მაღალ, მე ვიტყოდი, უმაღლეს ორგანიზებულობას, თუ გვინდა განვამტკიცოთ დისციპლინა ყველა დონეზე — შრომის დისციპლინა, ტექნოლოგიური დისციპლინა, საგეგმო დისციპლინა — მაშინ დაინტერესებულად, გულმოდგინედ, კრიტიკულად უნდა შეეხედოთ საქმის ვითარებას. იგი დაგვეხმარება უზრუნველყოთ საამისოდ აუცილებელი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური კლიმატი, რომელიც წარმოშობს მისწრაფებას ვიმუშაოთ უფრო ეფექტიანად. უფრო ნაყოფიერად, უკეთ, კლიმატი, რომელიც შექმნის შეურიგებლობის ატმოსფეროს გამცდენებისა და მკონარების, გულგრილობისა და უყაირათობის, თვალისახვევისა და წამატებების ყოველი ფაქტისადმი.

კრიტიკისაგან ხელმძღვანელის დაცვა მის დალუპვას ნიშნავს. ის, ვინც კრიტიკას ვერ ურიგდება, საქმისათვის დაკარგულია, რომ აიღოთ ახლა იმ წლების პლენუმების, კონფერენციების, აქტივების სტენოგრამები, რომლებზეც აქ გესაუბრებით, ვერსად ვერ ნახავთ ისეთს, სადაც კრიტიკა არ იყოს. ჩვენი კრიტიკა საქმიანიც იყო, დამაჯერებელიც და კონსტრუქციულიც. ლენინი სიტყვა რომ არ გამომივიდეს, რამდენიმე მაგალითს მოვიყვან.

აი მოკლე დიალოგი, რომელიც გაიმართა 1947 წელს უკრაინის კპ (ბ) ზაპოროჟიეს საოლქო კომიტეტის XVI პლენუმზე. კამათში გამოვიდა კიროვის სახელობის ქარხნის პარტიული ორგანიზაციის მდივანი ა. მ. ჟალილო და თავის თავს ისეთი პასაჟის უფლება მისცა, რომ აღულებული შევიქენი ჩავრეულიყავი.

„ამხ. ჟალილო: ...სამწუხაროდ, არიან ჩვენს ქარხანაში სხვა ამხანაგებიც, რომლებიც მეტისმეტად ბევრს აკრიტიკებენ. აი მაგალითად, მექანიკური განყოფილების უფროსი ამხ. ზაიცევი...

ამხ. ბრეჟნევი: თქვენ რა, კრიტიკას ახშობთ?

ამხ. ჟალილო: არა. მაგრამ საჭიროა ისინიც თვითკრიტიკული იყვნენ.

ამხ. ბრეჟნევი: მაშასადამე, გინდათ, რომ მხოლოდ თავიანთ თავს აკრიტიკებდნენ. ხოლო თუ თქვენ შეგეხებიან, არ შეიძლება. (ხმაური დარბაზში).

ამხ. ჟალილო: კრიტიკა და თვითკრიტიკა, უთუოდ, კარგი საქმეა, მაგრამ არ შეიძლება გაკრიტიკება ხელმძღვანელის ავტორიტეტის შელახვის მიზნით.

ამხ. ბრეჟნევი: მაინც რაღაც გაურკვეველია, ბუნდოვანია...

ამხ. ჟალილო: მე ვამბობ, რომ ზოგიერთ ამხანაგს საკმარისად არ ესმის პარტიული დისციპლინა და პარტიული ეთიკა. კინკლაობა კი არ უნდა გამართონ, არამედ უნდა იმუშაონ.

ამხ. ბრეჟნევი: ვთქვათ, მოკინკლავე ადამიანები გვყვანან, ღირს კი პლენუმზე ამის შესახებ ლაპარაკი?

შარიანები ყველგან არიან. ხოლო თქვენს ქარხანაში მით უფრო ისინი აუცილებლად იქნებიან (სიცილი დარბაზში).

ამხ. ჟალილო: დიახ, ეს არის ყველაზე მტკივნეული ადგილი ჩვენს ქარხანაში.

ამხ. ბრეჟნევი: რამდენადაც გავიგე, ყველაზე მტკივნეული ადგილი თქვენს ქარხანაში კრიტიკაა. იგი საშიში როდია. ვინაიდან ადამიანისადმი პატივისცემასაც გულისხმობს!“.

კრიტიკის ჩამხშობთა მიმართ საოლქო კომიტეტის დამოკიდებულება სავსებით გარკვეული იყო და იგი ამას მოურიდებლად გამოხატავდა კიდეც პიროვნების მიუხედავად. მეორე მხრივ, ამ სტენოგრამათა გადაკითხვისას დავინახე: საკმაოდ ხშირად. როდესაც ტრიბუნიდან ვინმეს ვაკრიტიკებდი, აქვე ხაზს ვუსვამდი და დავძენდი, რომ როგორც მუშაკს, ვაფასებდი მას. ამის ხაზგასმა ზოგჯერ აუცილებელია.

დნეპროპეტროვსკში ყველაზე დიდი სამრეწველო რაიონი იყო ლენინის რაიონი, ხოლო ამ რაიონში რაიკომის პირველი მდივანი გახლდათ გიორგი პეტრეს ძე კუცოვი — ინჟინერ-მეტალურგი პეტროვკიდან. მუშაობდა ენერგიულად, საქმიანად, მაგრამ პარტიის საქალაქო კომიტეტის ერთ-ერთ პლენუმზე, რომელზეც საანგარიშო მოხსენება გააკეთა, საკმაოდ მკაცრად გავაკრიტიკე.

— მინდა შევჩერდე ამხანაგ კუცოვის მოხსენებაზე. არ მინდოდა თქვენი წყენინება, ამხანაგო კუცოვ, მაგრამ არ შემიძლია არ გამოვთქვა ჩემი აზრი საქალაქო კომიტეტის პლენუმზე. მიმაჩნია, რომ მოხსენება უწყინარი გახლდათ. იგი აბსოლუტურად არავის არ შეხებია, არ გამოუვლინებია ნაკლოვანებანი პარტიის რაიკომის მუშაობაში, არც ერთი ქარხნის დირექტორი ან პარტორგანიზაციის მდივანი არ დაგისახელებიათ, მთელი ყურადღება მხოლოდ წითელ კუთხეებზე გაამახვილეთ. ვერ წარმომიდგენია, როგორ შეიძლებოდა ასე გამოსვლა, თუ, მაგალითად, ცენტრალური კომიტეტის პლენუმზე მეძახიან — სულ ერთია საკითხი შეეხება მრეწველობას, სოფლის მეურნეობას თუ პარტიულ-მასობრივ მუშაობას — რამდენიმე დღე მაინც მჭირდება იმისათვის, რომ რაც შეიძლება ღრმად გავიაზრო საქმის ვითარება ქალაქსა და ოლქში. ცენტრალურ კომიტეტს აინტერესებს. როგორ აფასებს საოლქო კომიტეტი საქმის ვითარებას ადგილზე. ჩვენთან კი ისეთი ნაცადი და საქმიანი მუშაკიც კი, როგორიც უმსხვილესი საქარხნო რაიონის რაიკომის მდივანი ამხანაგი კუცოვია, პარტიის საქალაქო კომიტეტის პლენუმზე ისე მოდის, რომ საჭიროდაც კი არ მიიჩნევს სათანადოდ მომზადებას.

როგორც ეს ხშირად ხდება ხოლმე ასეთ შემთხვევაში, შესვენების დროს მოღუშული კუცოვი განცალკევებით იდგა. როდესაც ეს შევნიშნე, მასთან მივედი.

— ხომ მაგრად მოგცხე?

— საკმაოდ... არავის ვუსურვებდი.

— მაგრამ მხარიც ხომ დაგიჭირე!

არ მახსოვს კიდევ რაზე ვისაუბრე მასთან, მაგრამ აქ მთავარი იყო ადამიანებისათვის გამეგებინებინა, რომ ჩვენი ურთიერთობა არ შეცვლილა: დიახ, იყო საკმაოდ მძაფრი კრიტიკა, მაგრამ დახეთ, მაინც ერთად ვართ, მეგობრულად ვსაუბრობთ — კვლავ ამხანაგებად დავრჩით.

10.

როდესაც იმ წლებში ჩემს მუშაობას ვიხსენებ და გონების თვალს ვაჭლებ ადამიანებთან შეხვედრებს, ვხედავ, რომ მათში უწინარეს ყოვლისა ვაფასებდი შეუპოვრობას, დამოუკიდებელ აზროვნებას, კომპეტენტურობას, სიახლის მახვილ გრძნობას, უნარს დროულად შეამჩნიო და დაუჭირო მხარი მასების ინიციატივას და შემოქმედებას. უნდა შევნიშნო, რომ დღესაც ეს თვისებები, თუ გნებავთ, საქმიანობის ასეთი სტილი ყველაზე მეტად გვჭირდება. საჭიროა ძირფესვიანად ამოვძირკვოთ სამეურნეო ხელმძღვანელობის პრაქტიკიდან თავის დაზღვევა, საქმის გაჭიანურება, ზემდგომი ინსტანციებისადმი უსარგებლო მომართვა უმნიშვნელო საკითხებზე, პასუხისმგებლობისაგან თავის დაძვრენის მისწრაფება, მისი სხვისთვის დაკისრება. სამწუხაროდ, დღესაც გვხვდება ხოლმე ასეთი რამ.

ჩემს პრაქტიკაში ვცდილობდი მხარი დამეჭირა მოაზროვნე, გაბედული, მოწინავე ადამიანებისათვის. ვიცოდი, რომ ეს ყოველთვის ერთიანად იქნებოდა ანაზღაურებული. ერთ დროს, მაგალითად, ჩვენთან მთელ დნეპრისპირეთში მტკივნეული ადგილი იყო ბრძმედების ამოგება. როცა შევიტყვე, რომ ი. თ. კარპაჩოვის ბრიგადის მეცეცხლგამძლეები დღენიადაგ გადაჭარბებით ასრულებდნენ ნორმებს, მათ მივაშურე. მუშები ბრძმედის ქურის ძირზე იყვნენ, დავსხედით, გავაბოლეთ, ვისაუბრეთ.

— სხვადასხვაგვარი ღუმელების ამოგება გვიხდება, — საფუძვლიანად დაიწყო კარპაჩოვმა, — იქნება ეს მარტენის, გასახურებელი, საწრთობი თუ გამოსაწვავი. ასეთი ღუმელები მრავლად არის მრეწველობაში და თითქმის ყველას ამოგებაა საჭირო. მაგრამ სირთულე ამაში როდია.

— საკუთრივ რამდენი ბრძმედი გაქვს ამოგებული, ივანე თევდორეს ძევ?

დაიწყო თითებზე ჩამოთვლა, თუ რამდენი ასეთი ბრძმედი იყო კუშვაში, ნიჟნი ტაგილში, კუზნეცკში, ზაპოროჟიეში... სიტყვამ მოიტანა, და შევნიშნავ, რომ ასეთი საუბრები უნდა წარმოებდეს დინჯად, აუჩქარებლად. მათი შეკვეცა არ შეიძლება. აქაოდა, არ მცალია, ანა ჩქარა საქმეზე ილაპარაკეო! და თუ ჩვეულებრივ ვახერხებდი გამომენახა საერთო ენა მუშებთან ან კოლმეურნეებთან. ეს, იტყობა, იმიტომ, რომ ხედავდნენ — ჩემი დაინტერესება მათი საქმეებით არ იყო მოჩვენებითი, მე ნამდვილად დიდ სიამოვნებას მანიჭებდა ასეთი შეხვედრები.

ასევე დაწვრილებით მიამბო კარპაჩოვმა შრომის ორგანიზაციაზე, მათთან არსებულ პროგრესულ-პრემიალურ სისტემაზე, ბრიგადების გამომუშავებაზე (თანხაც, რა თქმა უნდა ფასების ძველი მასშტაბით დაასახელა).

— აი, გუშინ, — თქვა მან, — ცვლაში ასორმოცდათოთხმეტი მანეთი გამოვიმუშავე, ნორმაა სამოცდაცხრა აგური, მე კი ორას ოთხი ამოვაგე.

— სამჯერ გადაამეტეთ!

— თითქმის, — კვერი დამიკრა ბრიგადირმა, — მაგრამ მეტიც შეიძლება. ტიხონოვმა ჩვენთან ნორმა სამას ორმოცდაათი პროცენტით შეასრულა.

— ხარისხი როგორიაა? — ვკითხე მე. — თქვენ ხომ ლორფინს აგებთ. აქ კი მოთხოვნა ძალზე მკაცრია.

მუშებმა ერთმანეთს გადახედეს, მიხვდნენ. რომ უმეცართან არ ჰქონდათ საქმე. ლორფინის ამოგება ყოველთვის ითვლებოდა არა მარტო ძნელ, არამედ მეტად ნატიფ საქმედაც. აგურებს შორის ნაკერი ნახევარ მილიმეტრს არ უნდა აღემატებოდეს. თითოეული მეცეცხლგამძლის ნამუშევარს თვალს ადევნებს კონტროლიორი და საგანგებო საცეცით ამოწმებს ნაკერებს. აკი გამდნარი ლითონი სწორედ აქ გროვდება.

— დულაბის დოზირება ზუსტია, — თქვა კარპაჩოვმა, — აი მთავარი საიდუმლო. ჩვენთან გამოიყენება თხევადი დუღაბი, მას ვერ ჩადებ. თითოეული აგური სამივე მხრივ უნდა იყოს მოსხურებული. ბევრი მას სამჯერ ავლებს ხსნარში. ჩვენ კი ვისწავლეთ ამის გაკეთება ერთი მოძრაობით.

ბუნებრივია, როდესაც გაიგებ ხელმარჯვე ოსტატთა მიღწევების არსს, ცდილობ ყველაფერი გააკეთო იმისათვის, რომ მათი „საიდუმლო“ საიდუმლოდ არ დარჩეს. მალე ჩემი დაინებული მოთხოვნით საკავშირო თბომშენის ინჟინრები დაეხმარნენ ი. თ. კარპაჩოვს აეწერა თავისი მუშაობის მეთოდები, რასაც შედეგად ის მოჰყვა, რომ ისინი ხელმისაწვდომი გახდა ყველა ბრიგადისათვის როგორც ზაპოროჟიეს, ისე დნეპროპეტროვსკის ოლქში.

მრავალი ასეთი შეხვედრა მქონია. თუ დროს მოვიხელთებდი და ქარხანაში ან მშენებლობაზე წავიდოდი, იქ დიდხანს ვრჩებოდი და, როგორც ამბობენ, გულს ვიჯერებდი ხოლმე ადამიანებთან საუბრით. მახსოვს, მაღარო „გიგანტში“ სპეციტანსაცმლით მოსილი შტრეკებს დავუყევი, გავერთე და მეშახტეებთან ხუთი თუ ექვსი საათი გავატარე. ამის შემდეგ ადვილია გაიგო ადამიანების განწყობილება, საჭიროებანი, გეგმები.

განსაკუთრებით ხშირად მიხდებოდა ყოფნა ოლქში ყველაზე დიდ, პეტროვსკის სახელობის ქარხანაში, გახმოვანებულ პეტროვკაში. ისეც ხდებოდა, რომ ქარხნის სამმართველოში საოლქო კომიტეტის პირველ მდივანს ელოდნენ, ემზადებოდნენ შესახვედრად, მე კი მივდიოდი არა იქ, სადაც მიწვეული გახლდით, სადაც შეხედავ და ყველაფერს კრიალი გაუდის, არამედ გადავუხვევდი, ვთქვათ, ღუმელის იქით, სადაც წესრიგი ნაკლებად იყო. მეხმარებოდა მეტალურგის გამოცდილება: ყმაწვილობაში თვითონვე გავიარე ყველა საფეხური, ასეთსავე ქარხანაში — ცეცხლფარეშიდან ინჟინრამდე.

ეს მუშებთან ურთიერთობასაც მიადვილებდა. ვსაუბრობ ხან ერთ, ხან მეორე ბრიგადაში, ვხვდები მექურეებს, მეფოლადეებს, მგლინავებს, მათთან ერთად ვსადილობ მუშათა სასადილოში. რასაც ოფიციალურ ვითარებაში არ იტყოდნენ, იმას აქ მთელი გულახდილობით ამბობდნენ, შემდეგ ნახევარი ან ერთი საათით ჩავიკეტებოდი რომელიმე კაბინეტში, სახელდახელოდ ვადგენდი თეზისებს და საოლქოს პარტაქტივზე უკვე მზად ვიყავი არა მარტო წამომეყენებინა საერთო ამოცანები, არამედ დამეკავშირებინა ისინი მოცემული საწარმოს კონკრეტული ვითარებისათვის:

— მოდით, ამხანაგებო, ვილაპარაკოთ გულახდილად. მე ყველაფერი გითხარით, რასაც ვფიქრობ. ახლა კი, მოდით, თქვენ ილაპარაკეთ მუშურად, პირდაპირ. როგორ გავაუმჯობესოთ საქმე? რა გვიშლის ხელს? სად არის ჩვენი რეზერვები?

კრიტიკა ასეთ შემთხვევებში იყო არა უსაფუძვლო, არამედ საგნობრივი, მაშასადამე, კონსტრუქციული.

მკითხველმა შეიძლება სრულიად სამართლიანად იკითხოს: სხვისი აღზრდა ადვილიაო, მაგრამ თვითონ ავტორი როგორღა ღებულობდა კრიტიკას? გულწრფელად გეტყვით: მძიმედ, ძალიან მტკივნეულად, სხვანაირად ალბათ შეუძლებელიცაა. კრიტიკა შოკოლადი როდია, რომ გიყვარდეს. მარტო ქარაფშუტა, ფუყე ადამიანს შეუძლია მოისმინოს საყვედურები, გაიცინოს და მყისვე დაივიწყოს ყველაფერი. ერთხელ მომიხდა სპეციალურად შევხებოდი ამ თემას დნეპროპეტროვსკში კომკავშირის საოლქო კონფერენციაზე (1948 წლის თებერვალი). ვიცი, ამბობდნენ მაშინ, რომ ჩვენს შორის არ მოიძებნება ისეთი ადამიანი, რომელიც იტყოდა: არ შემიძლია ვისაუბრო, თუ ვინმემ არ გამაკრიტიკაო. მაგრამ კრიტიკა ნამდვილ ბოლშევიკებში იწვევს შეუპოვრობას, თავისის გატანის წყურვილს. უკმაყოფილებიდან იბადება შემართება, უკეთ მუშაობის წადილი. ჩემი ცხოვრების მანძილზე სულ სხვადასხვა ხასიათის არა ერთი და ორი შენიშვნა მომისმენია, მაგრამ ზოგჯერ რაოდენ ძნელიც უნდა ყოფილიყო ეს, ვცდილობდი ამეღო მათგან რაციონალური მარცვალი, გამომქონდა სერიოზული დასკვნები, რაც სპბლოო ინგარიშით ყოველთვის სასარგებლო აღმოჩნდებოდა ხოლმე როგორც ჩემთვის, ისე საქმისათვის. მაგრამ კრიტიკას ზემოდან, საერთოდ, ასე თუ ისე ყველა ღებულობს, უფრო რთულია ქვემოდან კრიტიკა. ხდება ხოლმე, უსმენ განრისხებულ ორატორს და შენში მისადმი არაკეთილგანწყობილებასაც კი ამჩნევ. „რა ავყაა ვინმეა. შეხეთ როგორ გამკრა კბილი!“ მაგრამ გულზე ხელს დავიდებ და ვიტყვი, არ ყოფილა შემთხვევა, რომ ჩემი მისამართით ასეთი გამოსვლის შემდეგ შემეცვალა დამოკიდებულება ადამიანისადმი. ამას არავითარი შედეგი არ მოჰყოლია.

დნეპროპეტროვსკში განსაკუთრებით დამამახსოვრდა ნიკოლოზ რომანის ძე მირონოვის — პარტიის ოქტომბრის რაიკომის მდივნის კრიტიკული სიტყვები. ორიგინალური ადამიანი იყო, გაბედული, უნივერსიტეტის მეხუთე კურსიდან მოხალისედ წავიდა ფრონტზე. შესანიშნავად იბრძოდა, მძიმედ დაიჭრა, მაგრამ მაინც ხალისიან ჭაბუკად, კარგ სპორტსმენად დარჩა. ჩვენთან მუშაობდა დიდ უმაღლესი სასწავლებლის რაიონში. ვიტყვი იმასაც, რომ სტუდენტთა სასახლის აღდგენა მისი წამოწყება გახლდათ. ჰოდა, მირონოვის გამოსვლები ჩვენს კონფერენციებზე, ასევე გამოირჩეოდა გაბედულებით, პრობლემების დასმის სიმახვილით. და თუ იგი პარტიის საქალაქო კომიტეტის ან საოლქო კომიტეტის მუშაობაში არსებულ ნაკლოვანებებზე ლაპარაკობდა, კი არ დიპლომატობდა და მაუხერხულ-მარცვლოვან [illegible] ტექსტებს კი არ დაეძებდა, არამედ პირდაპირ ასახელებდა კონკრეტულ მუშაკებს, მათ შორის [illegible]

რა უნდა თქვა? ვუსმენდი ასეთ გამოსვლებს და ვფიქრობდი, რომ ისინი ყველაფერში მართალი არ იყვნენ, მეც ხომ პირველი დღიდანვე აღვძარი ეს საკითხები, მეც იმისათვის ვიღვწოდი, რასაც ეს ორატორები მოითხოვენ, მაგრამ რაკი ისინი ამაზე ლაპარაკობენ, ეტყობა, ჯერ ვერ მიმიღწევია მიზნისათვის. შორიდან უფრო კარგად ჩანს. თანაც ჩემთვის ცხადი იყო, რომ მირონოვს საქმის გამოსწორება სურს, გული შესტკივა საქმისათვის, მისი კრიტიკა მხოლოდ ამით იყო გამოწვეული, და ამიტომ მისადმი ჩემი დამოკიდებულება არა მარტო კარგი, მე ვიტყოდი, მეგობრულიც კი იყო — დნეპროპეტროვსკშიც, შემდეგ მოსკოვშიც, როცა ნიკოლოზ რომანის ძე სკკპ ცენტრალური კომიტეტის აპარატში გადავიდა სამუშაოდ, ვიდრე ის ტრაგიკულად არ დაიღუპა საავიაციო კატასტროფის დროს.

ახლა გიჩვენებთ (სტენოგრამის მიხედვით), რა ითქვა კრიტიკის პასუხად, მაგალითად, 1948 წელს საოლქო პარტიულ კონფერენციაზე.

„ამხ. ბრეჟნევი: მე ყურადღებით მოვისმინე ყველა გამოსვლა და არ შევცდები, თუ ვიტყვი, რომ კრიტიკამ გარკვეული უსიამოვნება მოუტანა ჩვენი საოლქო პარტიული ორგანიზაციის ამა თუ იმ მუშაკს, ამა თუ იმ მოღვაწეს. უნდა ვთქვა, რომ ბევრ შემთხვევაში ეს კრიტიკა ჩემი მისამართით აღვიქვი და ასევე განვიცადე, მაგრამ ამ კრიტიკიდან დასკვნები უნდა გამოვიტანოთ ყოველმა ჩვენგანმა. ჩვენში, ბოლშევიკებში, ამ უკმაყოფილებამ, ამ შინაგანმა წუხილმა თავის მხრივ, უნდა გამოიწვიოს ინიციატივა და ენერგია მუშაობაში, მისწრაფება, რაც შეიძლება მალე გამოვასწოროთ ნაკლოვანებანი, რომლებიც გააკრიტიკეს. პირადად მე აქედან მხოლოდ ასეთი დასკვნა გამომაქვს ჩემთვის“.

არ უნდა გვეგონოს, თითქოს კრიტიკული შენიშვნების სიუხვე საქმის ცუდ ვითარებას მოასწავებდეს. სწორედ პირიქით არის: რაც უფრო მეტია აშკარა, საჯარო კრიტიკა, მით უკეთ მიდის საქმე. დნეპროპეტროვსკის ოლქის მშრომელებმა წარმატებით დაამთავრეს სახალხო მეურნეობის აღდგენისა და განვითარების მეორე ხუთწლიანი გეგმა. ჩვენი ოლქის ნათესმა ფართობებმა ომამდელს გადააჭარბა. პეტროვკამ, ძერჟინკამ და ბევრმა სხვა ქარხანამ ასევე გადააჭარბეს წარმოების ომამდელ დონეს. აღდგენილ იქნა კრივოი როგისა და ნიკოპოლის შახტები. ისინი მადნით უზრუნველყოფდნენ ქვეყნის სამხრეთისა და ცენტრის მეტალურგიას. დნეპრისპირეთმა მოიშუშა უძნელესი ომით მიყენებული ჭრილობები.

სახალხო მეურნეობის აღდგენის ეტაპი, შეიძლება ითქვას, ჩვენ 1950 წლისათვის დავამთავრეთ. საოლქო კომიტეტის პირველი მდივნის საქმეთა ნუსხას, რაც ოდნავადაც არა შემცირებულა ამით, ახალი საინტერესო საქმეები დაემატა. მახსოვს, ღამის ორ საათამდე ისხდნენ ჩემთან შევჩენკოს სახელობის თეატრის მსახიობები. მიხსნიდნენ, რატომ არ იყო კლასიკა მათ რეპერტუარში, ჩიოდნენ, რომ აკლიათ დეკორაციები, კოსტიუმები. საჭირო იყო ყველაფერში ჩაწვდომა, მათთვის დახმარების გაწევა. 1949 წელს ჩვენთან ჩატარდა საკავშირო შეჯიბრება წყალჯობრდობაში, ბევრი საზრუნავი გაგვიჩნდა, მაგრამ ასეთი რამ, მე ვიტყოდი, კი არ გვღლიდა, პირიქით, გვახარებდა. მაშასადამე, დადგა ამის დროც და ხალხი კულტურას, ხელოვნებას, სპორტს ეტანება— ესეც აღორძინებაზე მეტყველებდა. თუ მომიხერხდებოდა თავისუფალი საათების გამოძებნა, პირადადაც დავდიოდი ხოლმე სტადიონზე. განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევდა ძველი მეტოქეების ზაპოროჟიესა და დნეპროპეტროვსკის ფეხბურთის გუნდების — „მეტალურგისა“ და „სტალის“ მატჩები. მართალი გითხრათ, ორივე გუნდს თანაბრად ვგულშემატკივრობდი.

ჩემთან კაბინეტში სულ უფრო ხშირად შემოდიოდნენ არქიტექტორები თავიანთი პროექტებით, მხატვრები გაფორმების ესკიზებით, მხატვრული თვითმოქმედების რეჟისორები, უმაღლესი სასწავლებლების რექტორები, სპორტის ოსტატები, მეცნიერები, პედაგოგები, ექიმები. აქვე დავძენ, რომ იმხანად მე შევხვდი ჩეხოსლოვაკიელი კომუნისტების გამოჩენილ ხელმძღვანელს კლემენტ გოტვალდს, რამდენიმე საათი ამხანაგურ საუბარში გავატარეთ. გამიზიარა სოციალისტური ჩეხოსლოვაკიის განვითარების გეგმები. ველაპარაკე ჩვენი ხალხების მეგობრობის გაღრმავებაზე, გავიხსენე, როგორ ემონაწილეობდი პრაღის განთავისუფლებაში.

დღეს ასეთი შეხვედრები მეგობრებთან სოციალისტური ქვეყნებიდან, სტუმრებთან განვითარებადი ქვეყნებიდან, კაპიტალისტური სახელმწიფოების წარმომადგენლებთან — სულ უფრო ფართოდ ინერგება საოლქო პარტიული კომიტეტების ხელმძღვანელების პრაქტიკაში, ისიც, თავის მხრივ, სულ უფრო ხშირად ძიემგზავრებიან უცხოეთში, რაც მათს მუშაობას კიდევ უფრო მნიშვნელოვანს ხდის პარტიისა და ქვეყნისათვის. საკუთარი გამოცდილებით დავრწმუნდი, თუ რაოდენ ბევრი რამ არის დამოკიდებული საოლქო კომიტეტის პირველ მდივანზე, თუ რა რთული, ძნელი, და მე ვიტყოდი, პასუხსაგები პოსტია ჩვენს პარტიაში.

• • •

როდესაც თვალს ვავლებ განვლილ გზას, ვიგონებ იმ წლებს, დხეპრისპირეთში რომ გავატარე, შემიძლია ვთქვა, რომ მაშინ მეორედ შევეთვისტომე მძლავრი საწარმოებისა და აყვავებული ყანების მშვენიერ მხარეს. მოხარული ვარ, რომ მეც ამ ბარაქიანი მხარის მუშებთან, კოლმეურნეებთან, მშენებლებთან, ინჟინრებთან, აგრონომებთან, მეცნიერებთან ერთად მიშრომია.

„სადაც დაიბადებიო, ხალხს იქ გამოადგებიო“ — ამბობს რუსული ანდაზა. დღეს ეს ანდაზა, შესაძლოა, მოძველდა, ასიათასობით და მილიონობით საბჭოთა პატრიოტი პარტიის მოწოდებით ტოვებს მშობლიურ კერას, რათა აქტიური მონაწილეობა მიიღოს ქვეყნის გარდაქმნაში, კომუნიზმის მშენებლობაში. და ორგზის მშობლიური, განსაკუთრებით მახლობელი ხდება მათთვის ის მხარე, რომელთან ერთადაც გაიზიარეს სიძნელეები და დიდი გამარჯვებანი, სადაც მუშაობდნენ, სადაც, როგორც იტყვიან, იჯაფეს და იღვაწეს.

და მეც, როდესაც მშობლიურ ადგილებში ჩავდივარ ხოლმე, უბრალოდ კი არ ვტკბები დნეპრის ნაპირების მშვენებით, არამედ ვიგონებ: ეს გზა ჯერ კიდევ ჩემსობას გაიყვანეს, კულტურის ეს სასახლეც, ეს ქარხნებიც, ელექტროსადგურებიც, შახტებიც, ქალაქის ეს ქუჩებიც, საკოლმეურნეო სოფლებიც ჩემსობას აშენდა, მათში ჩემი შრომის, ჩემი ნააზრევის, ჩემი მღელვარების, უძილო ღამეების ნაწილიც არის...

ᲡᲞᲝᲠᲢᲘᲡ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ

ᲛᲮᲐᲢᲕᲠᲣᲚᲘ ᲢᲐᲜᲕᲐᲠᲯᲘᲨᲘ. დამთავრდა საქართველოს პირად-გუნდური ჩემპიონატი. პირველობა მოიპოვა თბილისის პირველმა ნაკრებმა. მრავალქიდში უძლიერესი იყო თბილისელი ი. გაბაშვილი — 37,15 ქულა.

ᲙᲝᲙᲕᲘ. გაიმართა ჰოკეისტთა მსოფლიო ჩემპიონატის მეორე ტურის დასკვნითი მატჩები: ჩეხოსლოვაკია-ფინეთი — 6:4, კანადა-გდრ — 6:2. გთამაშების ცხრილში 4-4 ქულით დუმარცხებულად სამი ქვეყანა ლიდერობს: ჩეხოსლოვაკია (ბურთები — 14-4), შვეიცია (11-3) და სსრ კავშირი (16-9).

ᲩᲝᲜᲑᲣᲠᲘ. სოჭში დამთავრდა ჭაბუკ ჩოგბურთელთა საერთაშორისო ტურნირი. ახალგაზრდობაში გაიმარჯვა ბ. კუსარკინმ (უნგრეთი), მეორე ადგილზე გავიდა ა. ზვერევი (სოჭი). მბილისელმა სპორტსმენმა ბ. ელერდაშვილმა მესამე საპრიზო ადგილი დაიკავა.

ᲤᲐᲚᲐᲠᲘ. ლვოვში დამთავრდა მსოფლიო პირველობის ზონალური ტურნირი. ნაზონათშორისო ტურნირში მონაწილეობის უფლება მოიპოვეს ი. ბალაშო